

**PROGRAM HOSPODÁRSKEHO
ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA
OBCE ŽELMANOVCE**

**NA PROGRAMOVÉ OBDOBIE 2021 – 2027 S VÝHLADOM
DO ROKU 2030**

NÁZOV DOKUMENTU: Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Želmanovce na roky 2021 - 2027

Územné vymedzenie: obec - 316 obyvateľov k 31.12.2022,
Rozloha 465 ha, nadmorská výška 238 m.n.m., Prvá zmienka o obci –1354,
ŠÚJ – 519995, PSČ: 086 44, adresa: Želmanovce č. 24.

Strategicko plánovacie materiály obce Želmanovce

Územný plán obce : v štádiu schvaľovania v roku 2023, prerokovaný s verejnosťou 2.6.2022

Dátum schválenia PHRSR: nie, je pred ukončením a bude predložený na schválenie v marci 2023

Verzia : 1.0

Publikovaný verejne : na web. stránke obce

Komunitný plán obce Želmanovce: 2021 – 2027 spracovaný a schválený

Gestor spracovania PHRSR – Vidiek, n. o., Bardejovská 254/40, 087 01 Giraltovce

Email: emfil4@gmail.com, tel. +421 917 637 475

Hlavný koordinátor prípravných prác a spracovania PHRSR obce Želmanovce:

Anna Stašková – starostka obce, Želmanovce 24, 086 44 Kuková

Mgr. Jozef Kozák – hlavný kontrolór obce

Členovia prípravného tímu:

- **hospodárska oblasť:** Monika Panková, Štefan Múdry
- **sociálna oblasť:** Mária Bačová, Mgr. Iveta Múdra
- **enviromentálna oblasť:** Terézia Mokuchová, Daniela Jurčová

Obsah

PRÍHOVOR STAROSTKY OBCE.....	4
ÚVOD.....	6
ČASŤ A – ANALYTICKÁ ČASŤ.....	10
A.I ANALÝZA VNÚTORNEHO PROSTREDIA.....	10
1. ZÁKLADNÁ CHARAKTERISTIKA OBCE A JEJ STRUČNÝ HISTORICKÝ VÝVOJ.....	10
1.1 HISTÓRIA OBCE.....	12
1.2 SYMBOLY OBCE	13
2. OBYVATEĽSTVO.....	13
2.1 VÝVOJ POČTU OBYVATEĽSTVA.....	13
2.2 ŠTRUKTÚRA OBYVATEĽSTVA.....	15
3. OBČIANSKA VYBAVENOSŤ.....	20
4. TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA.....	23
5. EKONOMICKÁ ŠTRUKTÚRA.....	24
5.1 ROZPOČET A FINANČNÉ HOSPODÁRENIE OBCE.....	25
6. EX-POST HODNOTENIE REALIZÁCIE PREDCHÁDZAJÚCEHO PHSR A PLNENIA PHSR.....	25
A.II ANALÝZA VONKAJŠIEHO PROSTREDIA	27
7. POLOHA OBCE.....	27
8. DOPRAVNÁ INFRAŠTRUKTÚRA.....	27
8.1 ŽELEZNIČNÁ DOPRAVA	27
8.2 ĎALŠIE TYPY DOPRAVY.....	27
8.3 CYKLISTICKÁ DOPRAVA.....	27
9. PRÍRODNÉ PODMIENKY.....	27
10. VYUŽITIE ZEME.....	29
11. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE.....	29
11.1 KVALITA OVZDUŠIA, POVRCHOVÝCH A PODZEMNÝCH VOD.....	29
11.2 CHRÁNENÉ ÚZEMIA.....	29
12. CESTOVNÝ RUCH.....	30
A. III ZHODNOTENIE SÚČASNÉHO STAVU ÚZEMIA.....	30
13. SWOT ANALÝZA A SYNTÉZA VÝSLEDKOV.....	30
14. HLAVNÉ DISPARITY A FAKTORY ROZVOJA.....	33
15. STEEP ANALÝZA.....	33
ČASŤ B – STRATEGICKÁ ČASŤ.....	36
16. VÍZIA ÚZEMIA.....	36
17. NÁVRH STRATÉGIE ROZVOJA OBCE.....	37
ČASŤ C– PROGRAMOVÁ ČASŤ.....	37
ČASŤ D – REALIZAČNÁ ČASŤ.....	56
18. MONITOROVANIE A HODNOTENIE.....	58
19. AKČNÝ PLÁN	60
ČASŤ E – FINANČNÁ ČASŤ.....	64
ZÁVER A PRÍLOHY.....	66

PRÍHOVOR STAROSTKY OBCE

Vážení obyvatelia obce Želmanovce!

Dovoľte mi predstaviť Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja (PHRSR) obce Želmanovce na programové obdobie 2021 – 2027 s výhľadom do roku 2030. **PHRSR je kľúčovým rozvojovým plánovacím dokumentom, vďaka ktorému je možné plánovať a systémovo riadiť strategický rozvoj našej obce a nasmerovať jej ďalší rozvoj do nasledujúceho programového obdobia.**

PHRSR obce Želmanovce predstavuje základný dokument strednodobého plánovania podpory regionálneho rozvoja a regionálnej politiky na najnižšej lokálnej úrovni.

Bol vypracovaný v nadväznosti na strategické a programové dokumenty prijaté na vyššej regionálnej ako i na najvyššej národnej úrovni. Vychádza z podrobnej analýzy územia, ktorej výsledkom je návrh priorít, opatrení a aktivít (konkrétnych projektových zámerov), v ktorých schválení sa obec zaväzuje k ich plneniu. Na tvorbe PHRSR sa podieľal tím zložený z externých a interných partnerov v podnikaní (stakeholderov), 1 x poslanci obecného zastupiteľstva, zamestnanci obecného úradu a obyvatelia obce. Povinnosť vypracovať program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja definuje zákon č. 309/2014 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja. Úlohou obce je zahrnúť do PHRSR všetky relevantné opatrenia, ktorých realizácia je nevyhnutná z hľadiska dosiahnutia ďalšieho rozvoja obce. Všetky navrhnuté opatrenia zároveň musia byť v súlade so strategickým plánovaním a podporou regionálneho rozvoja obce v zmysle požiadaviek z európskych fondov a iných finančných zdrojov na ich čerpanie.

Som presvedčený, že rozvoj obce v súlade s týmto strategickým dokumentom bude prispievať k približovaniu sa k stanoveným cieľom, ktoré pomôžu naplniť očakávania obyvateľov obce Želmanovce. Pevne verím, že my, **obyvatelia Želmanoviec**, budeme aktívni počas celého programového obdobia a budeme sa podieľať na tom, aby PHRSR bol otvorený a živý dokument schopný reagovať na aktuálne podnety.

Rád by som sa poďakoval tým, ktorí sa na tvorbe PHRSR obce aktívne podieľali, čím prispeli k formovaniu budúcnosti obce v súlade s očakávaniami jej obyvateľov pretože:

„STAROSTLIVOSŤ O ČLOVEKA JE CIEĽOM NÁŠHO SNAŽENIA“ !

Anna Stašková starostka obce

Základné údaje o PHRSR

Vláda SR dňa 12.3.2019 zriadila Radu vlády SR pre politiku súdržnosti 2021 – 2027, ktorá koordinuje prípravu Partnerskej dohody Slovenskej republiky na roky 2021 – 2027.

Veľkou zmenou pri príprave Partnerskej dohody SR a programov SR na roky 2021 – 2027 je zmena princípu poskytovania príspevkov (z pôvodného zhora nadol) **na zdola nahor**, z čoho vyplýva väčšia zodpovednosť územnej (krajskej) samosprávy pri vytváraní integrovaných územných stratégií (IUS) a zásobníka projektov. Príprava nového programovacieho obdobia súvisí aj s inováciou metodiky tvorby a implementácie hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja regiónov, programom rozvoja obcí s uplatnením princípov udržateľného inteligentného a rozumného rozvoja pre obdobie po roku 2020. Na rozdiel od súčasného obdobia bude v novom programovacom období integrovaná stratégia (predtým RIUS PSK) súčasťou Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja PSK na roky 2021 – 2030. V novom programovacom období predstavuje princíp partnerstva základnú premisu. Za účelom naplnenia tohto princípu bola vytvorená Rada partnerstva PSK. Základnými dokumentami, ktorými sa Rada riadi, sú Štatút Rady partnerstva PSK a rokovací poriadok Rady partnerstva.

Rada partnerstva PSK schválila vytvorenie 3 strategicko-plánovacích regiónov na území PSK. **Okres Svidník je zaradený do Strategicko-plánovacieho regiónu HORNÝ ŠARIŠ.**

1. Hlavné ciele, výzvy, problémy a impulzy, na ktoré PHRSR obce Želmanovce bude reagovať.

1.1. Hlavné impulzy pre spracovanie dokumentu

Ukončenie programovacieho obdobia, pandémie nového koronavírusu spôsobila celosvetovú zdravotnú krízu s priamym vplyvom na vývoj ekonomiky. Národné hospodárstvo kleslo v roku 2020 o 5,2 %. Ukončenie programovacieho obdobia 2013 – 2020, vytváranie strategicko-plánovacích regiónov v rámci PSK, kde okres Svidník bol zaradený do subregiónu HORNÝ Šariš, sa vytvára priestor pre čerpanie eurofondov jednoduchšie, rýchlejšie a efektívnejšie s novým systémom schvaľovania z národnej na regionálnu úroveň, čo znamená, že schvaľovanie sa uskutoční priamo na území prešovského kraja. Neujasnené čerpanie, výška financií nebola jasná, preto aj spracovanie PHRSR sa posúvalo. Dvojročné obdobie sa využilo na spracovanie projektových zámerov, výstupov z monitorovania existujúceho PHRSR, hľadanie spoločných riešení v rámci územnej spolupráce s MAS a inými subjektmi a dostupnými zdrojmi v rámci Plánu Obnovy a odolnosti zameraného na päť kľúčových oblastí:

- * **zelená ekonomika**
- * **vzdelávanie**
- * **veda, výskum a inovácie**
- * **zdravie**
- * **efektívna verejná správa a digitalizácia.**

Uvedené cieľové oblasti zohľadňujú kľúčové problémy slovenskej ekonomiky a najdôležitejšie spoločenské výzvy.

ÚVOD

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Želmanovce (ďalej len PHRSR) je strednodobý strategický dokument, ktorý plánuje budúci komplexný rozvoj obce.

Spracovanie Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce smeruje k zlepšeniu kvality života obyvateľov obce, ktorí sa aktívne podieľajú na jeho tvorbe. Spracovanie PHRSR prebiehalo za účasti partnerov v území obce z verejného sektora, podnikateľského a neziskového sektora. Na identifikovaní silných a slabých stránok, príležitostí a ohrození obce, stanovaní vízie a rozvojovej stratégie spolupracovali vytvorené pracovné skupiny. Výsledkom spolupráce je strategický dokument, ktorý vychádza z potenciálu obce, jej aktuálnych potrieb a možností.

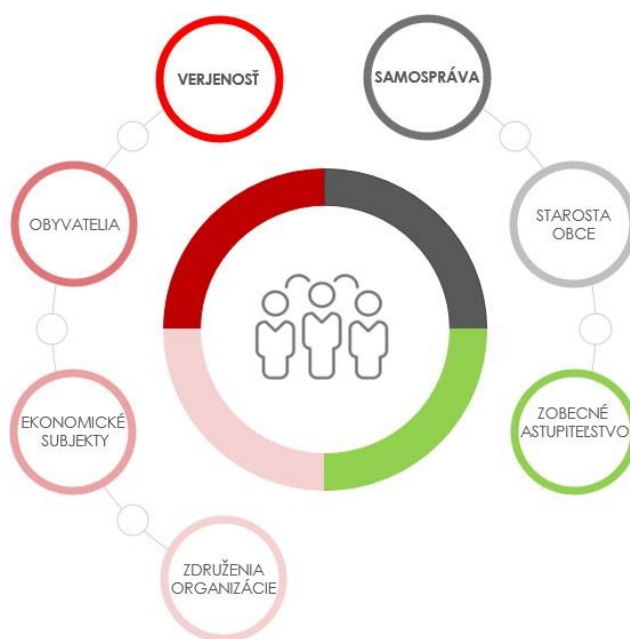

Schéma 1 účastníci podieľajúci sa na tvorbe PHRSR

VEREJNOSŤ:

Obyvatelia obce s trvalým bydliskom v obci – vyjadrujú svoje pripomienky, nápady a návrhy na zvýšenie úrovne kvality života v obci a sú zastúpení v pracovnej skupine.

Ekonomické subjekty – podnikatelia a živnostníci so sídlom v obci – podávajú nápady a návrhy na podporu podnikateľov, môžu poskytovať príspevky a dary finančného charakteru, sú zastúpení v pracovnej skupine.

Združenia a organizácie – prezentujú návrhy a požiadavky v oblasti svojich záujmov, organizujú kultúrne a športové aktivity a zabezpečujú spoločenský a sociálny rozvoj obce. Sú zastúpené v pracovnej skupine.

SAMOSPRÁVA OBCE:

- zabezpečuje proces tvorby PHRSR a dohliada na proces spracovania,
- spolupracuje s VÚC a poskytuje informácie a podklady pre spracovanie PHRSR obce, podklady pre strategicko – plánovací región Horný Šariš ako súčasť Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja PSK na roky 2021- 2030.

Právomoci a kompetencie obce

Samospráva obce Želmanovce je tvorená orgánmi:

Starosta obce - najvyšší výkonný orgán a štatutárny zástupca obce Želmanovce

Zastupiteľstvo obce Želmanovce – poslanci volení občanmi obce

Monika Pavuková, zástupkyňa starostky a členka zastupiteľstva, Iveta Múdra, Daniela Jurčová, Mária Bačová, členovia obecného zastupiteľstva.

Hlavný kontrolór: Mgr. Jozef Kozák

Kompetencie obce (t. j. právomoc a pôsobnosť obce) sú dané:

- Ústavou Slovenskej republiky (najmä čl. 64 – 71)
- Zákonom SNR č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov
- platnou právnou úpravou SR
- Všeobecne záväznými nariadeniami na úseku samosprávnych činností (čl. 71 odst. 2 Ústavy SR).

Organizačná štruktúra obce

Súčasným zriadením verejnej správy a administratívy reprezentuje obecný úrad. Obecný úrad je výkonným orgánom obecného zastupiteľstva a starostu obce Želmanovce. Obecný úrad zabezpečuje organizačné a administratívne veci obecného zastupiteľstva a starostu obce, ako aj orgánov zriadených obecným zastupiteľstvom. Obecné zastupiteľstvo má 5 poslancov, ktorí sú volení obyvateľmi obce na obdobie 4 rokov. Najvyšším výkonným orgánom obce je starosta, ktorého volia obyvatelia obce na 4 roky. **Starostkou obce Želmanovce je od roku 2022 Anna Stašková.**

Obec má zriadené obecné komisie:

- Komisia finančná a pre správu obecného majetku
- Komisia ochrany životného prostredia
- Komisia pre ochranu verejného záujmu
- Komisia školstva, kultúry, telovýchovy a mládeže

Obec zabezpečuje a obecným zastupiteľstvom schvaľuje:

- územný plán obce,
- proces tvorby PHRSR a dohliada na proces spracovania a schvaľovania,
- spolupracuje s PSK a poskytuje informácie a podklady pre spracovanie PHRSR obce, podklady pre strategicko – plánovací subregión Horný Šariš ako súčasť Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja PSK na roky 2021- 2030,
- komunitný plán obce,
- ďalšie záväzné nariadenia nevyhnutné na zabezpečovanie fungovania obce.

A. ÚVOD – Základné východiská procesu tvorby a obsahu PHRSR obce Želmanovce

Obec Želmanovce ako jedna z obcí svídnického okresu má tiež, i keď ako malá obec významné, poslanie vo výkone samosprávy a tou je starostlivosť o všestranný rozvoj svojho územia a potreby svojich obyvateľov.

Tento záväzok plní pomocou procesov zberu aktuálnych dát o svojom území, mapovaní potrieb a pomocou procesov plánovania a rozumného rozhodovania tak, aby reflektoval mnohé vonkajšie faktory ovplyvňujúce rozvoj obce.

Plánovanie je základným predpokladom pre systematický a efektívny rast kvality života obyvateľov obce a plánovacie dokumenty sú základným nástrojom pre dosahovanie plánovaných cieľov a želaného stavu.

Obec Želmanovce preto zabezpečuje tvorbu a spracovanie vlastných základných a východiskových strednodobých dokumentov a ich plnenie.

Vzhľadom na komplexnosť a previazanosť jednotlivých oblastí rozvoja je Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce integrovaným a integrujúcim strednodobým strategickým SMART dokumentom, ktorý:

- je v súlade s územno-plánovacou dokumentáciou obce,
- zahŕňa existujúce rozvojové sektorové stratégie obce,
- spája verejné politiky na obce tak, aby prepojí rozvoj kvality života obyvateľov, podnikateľského prostredia a prístupu občanov k rozhodovaniu a to najmä inovatívnymi spôsobmi,
- efektívne, aktívne a vecne prepája aktérov obecného rozvoja pri procese definovania potrieb, priorít, cieľov, stratégií rozvoja obce, ale aj implementácie, riadenia a monitorovania.

Najdôležitejším aspektom PHRSR je skutočnosť, že je postavený na vecnom prístupe k riešeniu výziev a problémov rozvoja územia obce založenom na ich poznaní, objektívnom zhodnotení a hľadaní najefektívnejších a najúčinnějších riešení s využitím najnovších poznatkov, techník a technológií.

Výsledkom a napokon aj cieľom procesu tvorby PHRSR nie je vypracovanie zoznamu investícií z verejných

zdrojov, ale predovšetkým definovanie stratégie obsahujúcej integrovaný a integrujúci súbor formálnych a neformálnych nástrojov (riadiacich, organizačných, inštitucionálnych, finančných, investičných), ktorých

nositeľmi sú rôzni aktéri rozvoja kraja.

„PHRSR musí tiež spĺňať základné atribúty, ktoré sú predpokladom pre jeho serióznosť a záväznosť“

1. Je v súlade so zákonom č.539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov a spĺňa požiadavky na tvorbu základných dokumentov.
2. Je kľúčovým nástrojom pre implementáciu a územnú koordináciu naplňovania cieľov.
3. Je východiskovým programovacím dokumentom pre implementáciu EŠIF na obecnej úrovni pre aktuálne programovacie obdobie a vychádza z regionálnej a subregionálnej úrovne.

Pre programové obdobie 2021 -2027 bol vytvorený na úrovni PSK koncept Integrovaných územných stratégií (IÚS), ktoré sú kompaktnou súčasťou PHRSR, a tvoria jej logickú a integrálnu časť.

Tento koncept umožní obci Želmanovce jednoduchší prístup k financovaniu dôležitých územných rozvojových potrieb v rámci implementácie fondov EÚ. Hlavným účelom integrovaného územného

rozvoja je totiž zabezpečenie realizácie investícií v rámci viacerých špecifických cieľov Programu Slovensko tak, aby bola podporená komplementárnosť aktivít integrovanej investície a boli finančne podporené v rámci **integrovaných, nie dopytovo-orientovaných výziev**.

Ide o využitie finančných zdrojov na úrovni regiónov a obcí. A to obec dosiahne vytvorením kooperujúcich sietí, partnerstiev a prepojením aktivít aktérov verejného, ale aj občianskeho a súkromného sektora pri dosahovaní multiplikačného efektu jednotlivých investícií na území obce a regiónu.

Ďalším konceptom uplatneným v procese tvorby PHRSR je koncept SMART, ktorý je postavený primárne na využívaní dát, informácií a vedomostí pre rozumné rozhodovanie, t.j. stanovenie priorít rozvoja obce a výberu najoptimálnejších a najefektívnejších nástrojov.

SMART koncept je taktiež integrujúcim prvkom v procese tvorby PHRSR, keďže zabezpečuje prepojenie:

- jednotlivých politík PSK a obcí vrátane obce Želmanovce a jeho sociálno-ekonomických partnerov,
- inovatívnych prístupov na riešenie problémov definovaných v analytickej časti dokumentu,
- opatrení na lepšie spravovanie územia obce a uspokojenie potrieb všetkých obyvateľov, podnikateľov a iných subjektov naprieč vekovými a sociálnymi skupinami.

PHRSR obce je tiež postavený na SMART princípoch a pilieroch, ktoré tento rozvojový dokument rámcujú :

A) Cieľové oblasti SMART konceptu definované prostredníctvom priorít:

• Priorita 1 PHRSR obce

Inovatívna a konkurencieschopná regionálna ekonomika = SMART ekonomika - udržateľné, efektívne a konkurencieschopné zhodnocovanie zdrojov.

• Priorita 2 PHRSR obce

Kvalitnejšie životné podmienky obyvateľov obce = SMART komunita - rozvíjajúca sa, učiaca sa, zdravé a aktívne spoločenstvo obyvateľov, podnikateľov, návštevníkov vrátane SMART spravovania/riadenia (governance).

• Priorita 3 PHRSR obce

Rozvinutá infraštruktúra a energetika v priaznivom životnom prostredí = SMART prostredie - ochrana a udržateľné využívanie zdrojov

B) Oblasť nástrojov SMART konceptu

• Priorita 4 PHRSR obce

Strategické riadenie územia a územne vyvážený rozvoj ako nástroj na implementáciu cieľových oblastí v rámci priorít 1-3 = spravovanie, legislatíva, aktéri a participácia, inovácie, koordinácia, plánovanie, investície/rozpočet.

Časti PHRSR Obce Želmanovce a ich obsah

PHRSR obce Želmanovce je vypracovaný v súlade s „Metodikou tvorby a implementácie programov

hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja regiónov, programov rozvoja obcí a skupín obcí s uplatnením princípov udržateľného SMART (inteligentného, rozumného) rozvoja (2022)“, ktorá bola

schválená generálnym riaditeľom sekcie regionálneho rozvoja Ministerstva investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR a rešpektuje odporúčanú schému obsahu PHRSR.

A) Úvod vysvetľuje základné, inštitucionálne a obsahové východiská procesu tvorby dokumentu, legislatívny rámec, ktorý upravuje metodiku tvorby PHRSR obce a jeho vzťah s inými strategickými dokumentmi, vysvetľuje ciele a obsah dokumentu, definuje územie, ktoré dokument rieši, vymenováva východiskové strategické dokumenty pri tvorbe PHRSR a popisuje proces tvorby PHRSR obce s partnermi v kraji.

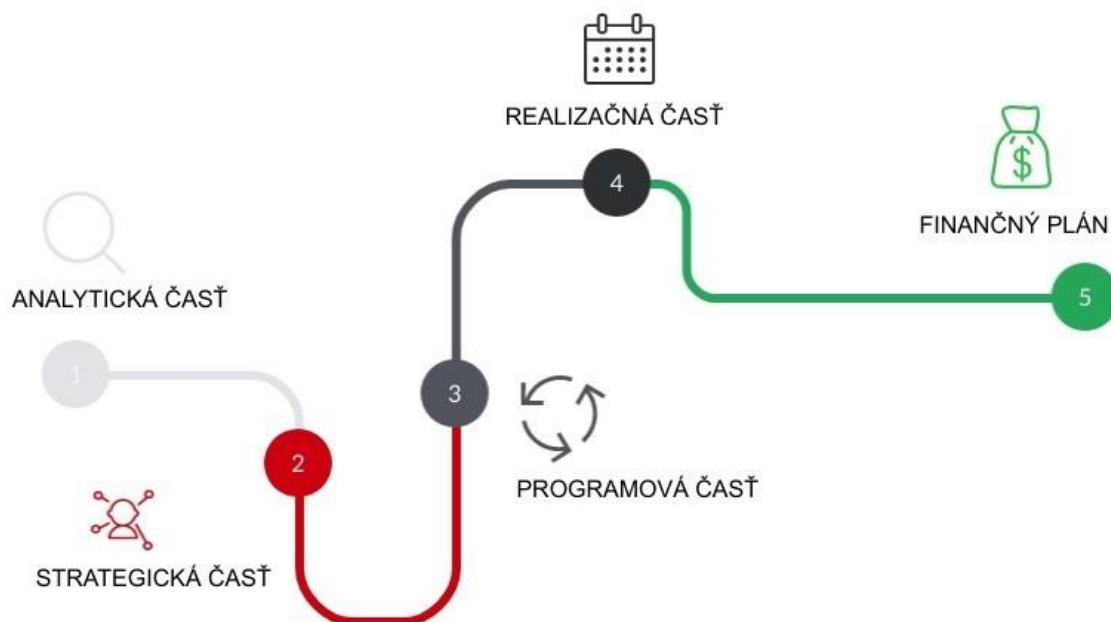
B) Analytické východiská, resp. analytická časť popisuje objektivizovaný cielený výber údajov relevantných pre tvorbu, posúdenie a rozhodovanie o stratégii rozvoja v PHRSR, aktuálny stav a prognózy vývoja v Prešovskom kraji, identifikuje vnútorné potenciály, výzvy, limity a problémy, prostredníctvom SWOT analýz, stromov problémov a stromov riešení.

C-D) Rozvojová stratégia definuje víziu a hlavný cieľ, štruktúru priorít a ich väzby, systém strategických a špecifických cieľov a ich indikátorov vrátane ich zdôvodnenia a popisu.

Kapitola D obsahuje výpočet nástrojov na implementáciu stratégie, t. j. opatrenia a aktivity, rozdelenie úloh, činností a zodpovedností vrátane ich naviazanosti na možné financovanie z externých zdrojov.

Zároveň sumarizuje zoznam a význam socio-ekonomických partnerov v procese spracovania dokumentu i jeho implementácie a špecifikuje dopad implementácie PHRSR na rozvoj jednotlivých strategicko - plánovacích regiónov.

Po schválení PHRSR obce Želmanovce bude na dvojročnej báze spracovaný a schválený akčný plán, ktorý bude obsahovať plán realizácie projektov v dvoch rokoch aj s možným finančným krytím.

OBR. č. 1: Priebeh prípravy a realizácie PHRSR obce Želmanovce na roky 2021 – 2027

ČASŤ A – ANALYTICKÁ ČASŤ

A. I ANALÝZA VNÚTORNÉHO PROSTREDIA

1. ZÁKLADNÁ CHARAKTERISTIKA OBCE A JEJ STRUČNÝ HISTORICKÝ VÝVOJ

Od polovice roku 1939 patrila obec do Giraltovského okresu a to do roku 1960. Od r.1960 do roku 1996 patrila k okresu Bardejov, od roku 1996 sa administratívne začleňuje okresu Svidník (NUTS 4), **do Prešovského samosprávneho kraja** (NUTS 3). Skladá sa z jedného katastrálneho územia a počtom obyvateľov 316 a patrí medzi menšie obce v regióne Horný Šariš. Obec susedí s katastrami obcí Dukovce, Proč, Stulňany, Kuková a Kalnište. Obec Želmanovce leží v pohorí Nízke Beskydy v juhovýchodnej časti Ondavskej vrchoviny v pramennej oblasti riečky Topoľa v nadmorskej výške 235 m. n. m. Mierne zvlnený pahorkatinný povrch chotára tvorí treťohorný flyš so súvislým pokryvom svahových hĺn. Lesný porast s prevahou buka a borovice je v južnej časti. Severne od obce je malý borovicový park.

Sociálno – ekonomické analýzy

Základná charakteristika

Ukazovateľ	Hodnota
Kód obce	519995
Názov okresu	Svidník
Názov kraja	Prešovský
PSČ	086 44
Telefónne smerové číslo	054

Spádovosť obce Želmanovce

Ukazovateľ	Hodnota
Sídlo Matričného úradu	Giraltovce
Sídlo pracoviska Daňového úradu	Svidník
Sídlo pracoviska Obvodného oddelenia policajného zboru	Giraltovce
Sídlo Okresného súdu	Svidník
Sídlo Okresného riaditeľstva hasičského a záchranného zboru	Svidník
Sídlo Okresného úradu	Svidník
Sídlo Územnej vojenskej správy	Prešov
Sídlo ÚPSVaR	Bardejov
Sídlo Okresného úradu – odbor Životného prostredia	Svidník

Technická vybavenosť

Ukazovateľ

Hodnota

Pošta	áno	Kuková
Verejný vodovod	áno	
Verejná kanalizácia	nie	
Kanalizačná sieť pripojená na ČOV	nie	
Rozvodná sieť plynu	nie	
Internet	áno	
Najbližšia zastávka vlakov vzdialenosť v km	8 km	Lipníky

Demografia

Ukazovateľ

Hodnota

Rok 2013

Rok 2020

Počet obyvateľov	340	329
Muži	176	178
Ženy	164	151
Predproduktívny vek spolu (0-14)	23	15
Produktívny vek spolu (15 – 60)	115	103
Poproduktívny vek spolu 60-	33	29
Spolu	171	147

Šport

Ukazovateľ

Hodnota

Kúpalisko, umelé alebo prírodné	nie
Telocvičňa	nie
Ihrisko pre futbal	nie
Viacúčelové ihrisko	áno
Rybníky	nie
Cyklotrasy	nie

Kultúra

Ukazovateľ

Hodnota

Knižnica	nie
Premietanie filmov	nie
Kultúrny dom	áno

Zdravotníctvo

Ukazovateľ

Hodnota

Lekáreň a výdajne liekov	nie	Giraltovce
Samostatná ambulancia praktického lekára pre dospelých	nie	Giraltovce
Samostatná ambulancia praktického lekára pre deti a dorast	nie	Giraltovce
Samostatná ambulancia praktického lekára stomatóloga	nie	Giraltovce
Samostatná ambulancia praktického lekára gynekológa	nie	Giraltovce

Životné prostredie

Ukazovateľ

Hodnota

Skládka komunálneho odpadu	nie
Komunálny odpad	áno
Využívaný komunálny odpad	nie
Zneškodňovaný komunálny odpad	nie
Separovaný odpad	áno

Vybrané služby

Ukazovateľ

Predajňa potravinárskeho tovaru
Pohostinské zariadenie
Predajňa nepotravinárskeho tovaru

Hodnota

nie
nie
nie

1.1 HISTÓRIA OBCE

Obec sa písomne prvý krát spomína v dokumente z roku 1354, kde kráľ Ľudovít I. nariadil Petrovi Cudarovi, vtedajšiemu županovi Šarišskej stolice, aby vrátil synom Čela, zemanom z Komloša (Chmeľovej) dediny, ktoré im zabral z poverenia kráľa. Vrátenie sa vzťahovalo aj na dedinu Želmanovce. Z obsahu uvedeného dokumentu je zrejmé, že Želmanovce existovali už v prvej polovici 14. storočia a vyskytuje sa pod maďarským názvom v zmysle Želmanova Poruba. Z neho vyplýva, dedinu založili usadlíci podľa zákupného práva so šoltýsom Želmanom.

V neskorších listinách z druhej polovice 14. a prvej polovice 15. storočia sa táto dedina vyskytuje pod druhým maďarským názvom roku 1371 Salamonfalwa v zmysle Želmanova Ves. V listinách z 15. – 16. storočia sa vyskytuje pod tretím maďarským názvom Zalman (1402). Hoci je evidentné, že základom všetkých názvov bolo osobné meno Želman, nemožno zistiť, či ním bol, zeman, alebo šoltýs. V každom prípade obec vznikla v druhej polovici 13. storočia.

V 14. storočí patrila obec zemanom z Komloša, v 15. – 16. storočí najmä Bánovcom a Bagošovcom z Kukovej, ale aj Kalnášiovcom a iným.

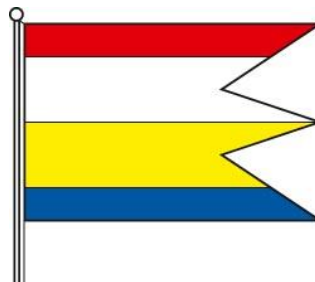
Tunajšie sedliacke domácnosti boli v roku 1427 zdanené daňou kráľovi od 21 port, takže Želmanovce boli stredne veľkou dedinou. Neskôr sa väčšina sedliakov odsťahovala alebo stratila pozemky a upadla medzi želiarov. V rokoch 1543, 1567 a 1588 sedliakov okrem richtára zdanili od 5, 3, resp. 2,5 porty, pričom v roku 1567 hospodárilo sedem domácností – richtárova na celej a ostatné na polovičných usadlostiach. V tých rokoch tu bolo 5, 7 a 3 želiarske domácnosti. Sídliisko v roku 1600 pozostávalo zo 7 obývaných poddanských domov. Koncom 16. storočia bola malou dedinou s výlučne poddanským obyvateľstvom. V 19. storočí dedinu mali vo vlastníctve opäť Bánovci.

Terajšia podoba názvu obce sa začala používať v 18. storočí (1773 Zelmanowcze) a v roku 1927 sa ustálil názov Želmanovce, maď. Zsalmány. Želmanovce sú typická radová dedina.

1.2 SYMBOLY OBCE

ERB OBCE Želmanovce

VLAJKA OBCE:

V modrom štíte vpravo je zlatý snop, sprava obopätý pravošikmým strieborným kosákom so zlatou rukoväťou. Naľavo je strieborný obrátený ohliadajúci sa Baránok v zlatej zbroji, držiaci pred sebou zlatú pravošikmú krížovú žrd' s obrátenou striebornou, do troch jazykov vybiehajúcou zástavou so znázornením červeného gréckeho tlapovitého kríža. Znamenie na erbu vychádza z poľnohospodárskeho motívu preneseného z odtlačku pečatidla obce z roku 1837. Erb bol doplnený o atribút sv. Jána Krstiteľa, patróna miestneho kostola. Erb bol prijatý obecným zastupiteľstvom 10. novembra 1996 a je zapísaný v Heraldickom registri SR pod číslom HR: Z-25/1996. Autorom erbu je Ladislav Nagy.

Vlajka obce pozostáva zo štyroch pozdĺžnych pruhov vo farbách 1/6 červenej, 2/6 bielej, 2/6 žltej a 1/6 modrej. Vlajka má pomer strán 2 : 3 a ukončená je tromi cípmi, t. j. dvoma zastrihmi, siahajúcimi do tretiny jej listu.

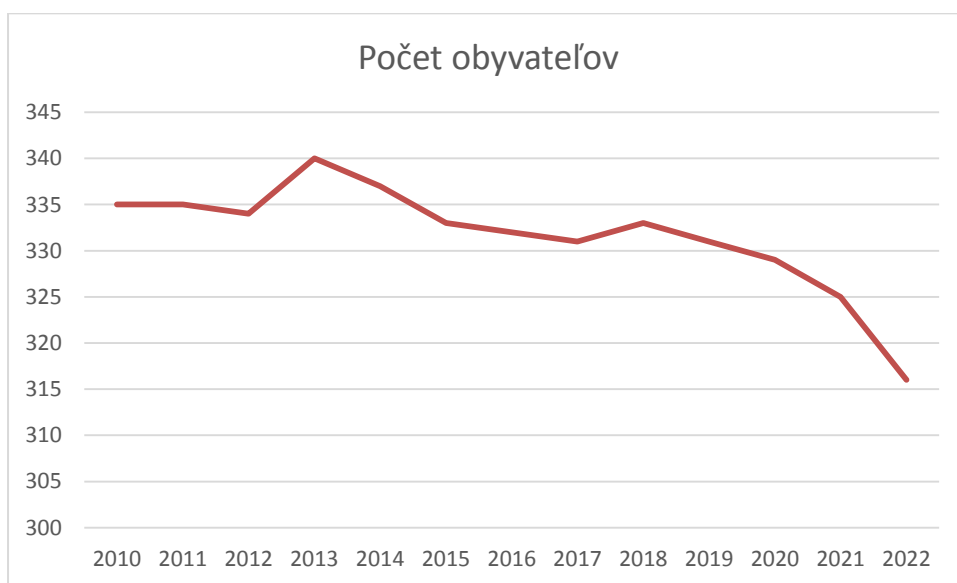
2. OBYVATEĽSTVO

2.2 VÝVOJ POČTU OBYVATEĽSTVA

Vývoj počtu obyvateľov má od roku 2010 klesajúcu tendenciu. V súčasnosti v obci žije cez 310 obyvateľov. Trend mierneho poklesu počtu obyvateľov sa očakáva aj do budúcnosti, ak obec neprijme a nezrealizuje opatrenia schválené v PHRSR obce v rokoch 2021 - 2027.

Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Počet obyvateľov	335	335	334	340	337	333	332	331	333	331	329	325	316

Tabuľka č. 1: Vývoj počtu obyvateľov (ŠÚSR, 2021)

Graf č. 1 : Vývoj počtu obyvateľov

POHYB OBYVATEĽSTVA

Prírodný pohyb obyvateľstva:

Ukazovateľ prírodný pohyb obyvateľstva je vyjadrený prostredníctvom hlavných populačných procesov, ktorými sú pôrodnosť (natalita) a úmrtnosť (mortalita). Prírodný pohyb vyjadruje rozdiel počtu živonarodených a zomretých. V obci Želmanovce od roku 2010 do roku 2020 sledujeme v priemere prírodný úbytok obyvateľstva, krom roku 2013 teda, že počet zomrelých prevyšoval počet narodených detí. **Prírodný prírastok dosahoval kladné hodnoty iba v roku 2010, 2011, 2013 a**

2018. Na udržanie kladných hodnôt prírodného prírastku by sa mala obec zamerať na vytvorenie podmienok pre mladé rodiny.

Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Narodení	4	3	3	9	2	1	2	2	2	3	3	0	2
Zomretí	1	1	4	3	5	2	6	3	1	5	6	4	2
Prírodný prírastok/úbytok	3	2	-1	6	-3	-1	-4	-1	1	-2	-3	-4	0

Tabuľka č. 2: Prírodný pohyb obyvateľstva (ŠÚSR, 2021)

Migračný pohyb obyvateľstva

Okrem prírodného pohybu má významný vplyv na vývoj počtu obyvateľov aj migračný pohyb obyvateľstva. Migračným pohybom rozumieme migráciu (imigráciu a emigráciu, resp. prisťahovanie a vystťahovanie). Migračné saldo predstavuje rozdiel medzi prisťahovanými a vystťahovanými obyvateľmi. V rokoch 2016, 2018 a 2020 a 2021 bolo migračné saldo v obci Želmanovce kladné, a teda do obce sa viac ľudí sťahovalo ako z nej odchádzalo. V rokoch 2012, 2013, 2014, 2017 a 2019 dosahovalo migračné saldo nulové hodnoty. **V ostatných rokoch bolo saldo záporné.**

Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Prisťahovaní	2	0	5	7	2	2	7	0	2	4	1	4	0
Vystťahovaní	12	3	5	7	2	5	4	0	1	4	0	2	9

Migračné saldo	-10	-3	0	0	0	-3	3	0	1	0	1	2	-9
----------------	-----	----	---	---	---	----	---	---	---	---	---	---	----

č. 3: Migračný pohyb obyvateľstva (ŠÚSR, 2021)

2.2 ŠTRUKTÚRA OBYVATEĽSTVA

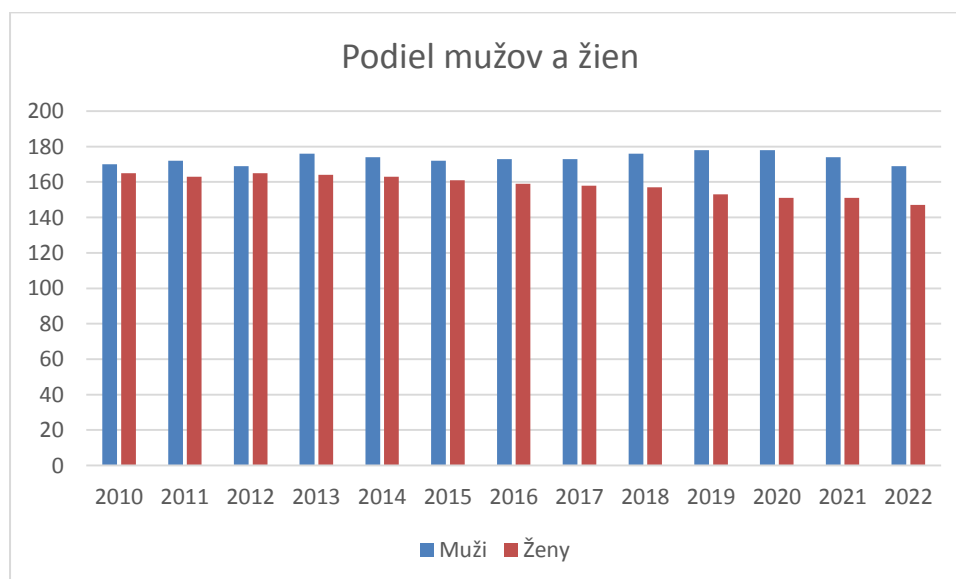
Napriek tomu, že sčítanie obyvateľov v roku 2021 už prebehlo, v grafoch a tabuľkách národnostnej, vzdelanostnej a religióznej štruktúry uvádzame údaje z predchádzajúceho sčítania. Údaje budú aktualizované hneď ako sčítanie obyvateľov z roku 2021 Štatistický úrad vyhodnotí.

Štruktúra obyvateľstva podľa pohlavia

V obci Želmanovce prevažuje počet žien nad počtom mužov od roku 2010. Početná prevaha mužov nad ženami je charakteristická pre slabšie populácie a

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Muži	170	172	169	176	174	172	173	173	176	178	178	174	169
Ženy	165	163	165	164	163	161	159	158	157	153	151	151	147

Tabuľka č. 5: Vývoj počtu obyvateľov podľa pohlavia (ŠÚSR, 2021)

Graf č. 2: Vývoj obyvateľov podľa pohlavia

Prevahu mužského pohlavia nad ženským dokazuje aj index obyvateľov obce Želmanovce, ktorý vyjadruje, koľko mužov pripadá na 1000 žien v danej populácii. V obci Želmanovce (v sledovanom období od

r. 2010 dosahuje index obyvateľov mužského pohlavia hodnoty vždy vyššie ako 1000 a teda mužské pohlavie počtom prevyšuje ženské pohlavie.

Štruktúra obyvateľstva podľa veku

V obci Želmanovce môžeme sledovať nepriaznivý vývoj obyvateľstva podľa vekovej štruktúry, pretože **predproduktívna zložka obyvateľstva (0-14rokov) neprevyšuje poproduktívnu zložku (muži 60 a viac, ženy 55 a viac)**, a teda obyvateľstvo rapídne starne. Počet obyvateľov v poproduktívnom veku mierne stúpa, kým počet obyvateľov v predproduktívnom veku klesá. Nárast počtu obyvateľov v poproduktívnom veku znamená, že by sa malo v obci zvyšovať povedomie starostlivosti o obyvateľov v dôchodcovskom veku. Produktívna zložka obyvateľstva každoročne jemne stúpa.

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Predproduktívny vek v %	18,51	17,91	18,56	18,82	17,8	17,42	15,66	14,2	14,11	14,2	13,68	13,85	13,29
Produktívny vek v %	67,76	68,36	67,07	66,47	67,36	67,27	70,48	72,21	69,97	69,79	71,12	72	71,84
Poproduktívny vek v %	13,73	13,73	14,37	14,71	14,84	15,32	13,86	13,6	15,92	16,01	15,2	14,15	14,82

Tabuľka č. 6 : Vekové zloženie obyvateľstva

Graf č. 3: Vekové zloženie obyvateľstva (ŠODB 2021)

Národnostná štruktúra

Najpočetnejšou národnosťou v obci Želmanovce je **slovenská (98,47%)**.

Národnosť	Slovenská	Maďarská	Nezistené
Počet obyvateľov	322	1	4
% obyvateľov	98,47	0,31	1,22

Tabuľka č. 7: Národnostná štruktúra obyvateľstva (SODB, 202

Vzdelanostná štruktúra

Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva analyzuje obyvateľstvo z pohľadu najvyššieho dosiahnutého vzdelania. V obci Želmanovce **prevláda obyvateľstvo s úplným stredným odborným vzdelaním s maturitou**, stredným vzdelaním bez maturity a základným vzdelaním. 11,62 % dosahuje obyvateľstvo s vysokoškolským vzdelaním.

Vzdelanie	Bez ukončeného vzdelania – osoby vo veku 0-14 rokov	Základné vzdelanie	Stredné odborné (učňovské vzdelanie bez maturity)	Úplné stredné vzdelanie (s maturitou)	Vyššie odborné vzdelanie	Vysokoškolské vzdelanie	Bezškolského vzdelania – osoby vo veku 15 rokov a viac	Nezistené
Počet obyvateľov	33	59	88	89	15	38	0	5
Počet obyvateľov v %	10,09	18,04	26,91	27,22	4,59	11,62	0	1,53

Tabuľka č. 8: Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva (SODB 2021)

Štruktúra obyvateľstva podľa ekonomickej aktivity

Na základe údajov o ekonomickej aktivite vyplývajúcich zo SODB 2011, v čase sčítania žilo v Želmanovciach 142 ekonomicky aktívnych obyvateľov a 17 pracujúcich dôchodcov. Nezamestnaných obyvateľov bolo 15, strednú, alebo vysokú školu navštevovalo 28 obyvateľov.

Podrobnejší prehľad štruktúry obyvateľstva podľa ekonomickej aktivity vid' tabuľku č.9

Pracujúci (okrem dôchodcov)	142
Pracujúci dôchodcovia	17
Osoby na materskej dovolenke	1
Osoby na rodičovskej dovolenke	4
Nezamestnaní	15
Žiaci stredných škôl	18
Študenti vysokých škôl	10

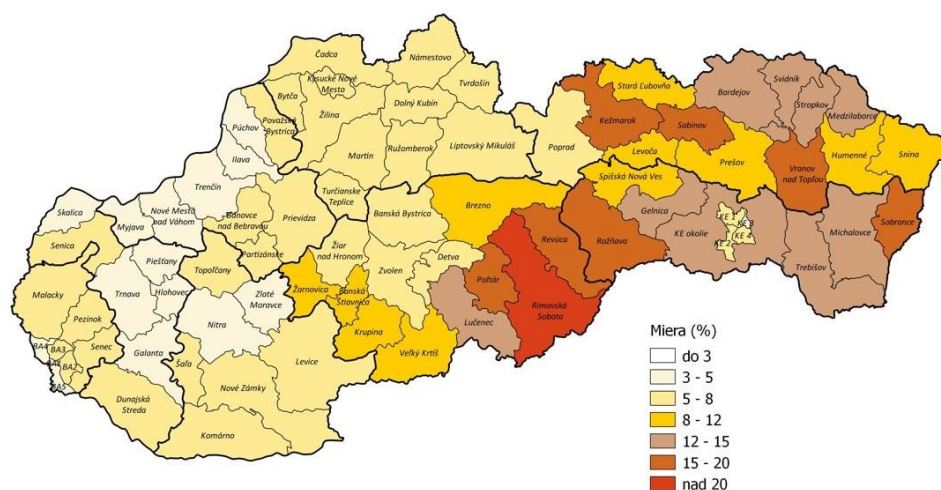
Osoby v domácnosti	14
Dôchodcovia	57
Žiak základnej školy	30
Dieťa do začatia povinnej školskej dochádzky	17
Nezistené	2

Tabuľka č. 9: Štruktúra obyvateľstva podľa ekonomickej aktivity (SODB,2021)

Nezamestnanosť v obci Želmanovce

OBR. č. 1

Miera evidovanej nezamestnanosti v okresoch SR k 31.01.2021

Nezamestnanosť má výrazný vplyv na rozvoj každej lokality, predovšetkým prostredníctvom kúpnej sily obyvateľstva na jednej strane a celkovej atraktivity prostredia na druhej strane. Obec Želmanovce spadá pod NUTS Svidník, kde ku dňu 31.1.2021 bola zaznamenaná miera evidovanej nezamestnanosti 12 až 15 %. Na mape (obrázok č.2) možno pozorovať mieru evidovanej nezamestnanosti v rámci okresov SR. Svidník sa radí k NUTS IV do skupiny okresov s vyššou mierou nezamestnanosti.

Rok	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Počet nezamestnaných	32	30	28	27	26	23	21	22
v %	10,62	9,99	9,29	8,94	8,66	7,61	6,91	7,15

Tabuľka č. 10: Štruktúra nezamestnanosti v obci Želmanovce (ÚPRVaR, 2021)

Štruktúra nezamestnanosti mala v obci Želmanovce od roku 2014 rovnomernú tendenciu poklesu nezamestnaných. V roku 2021 klesol oproti roku 2014 počet nezamestnaných o 10 osôb.

Domový a bytový fond

Obec Želmanovce je charakteristická typickou vidieckou zástavbou. Nachádza sa tu 93 domov, z toho viac ako 90 % tvoria rodinné domy. Niektoré domy sú neobývané z dôvodu nevyhovujúceho technického stavu. Najviac domov bolo podľa údajov ŠÚ SR (r. 2011) postavených v rokoch 1960 až 1990 a od roku 2000 sa intenzita novej výstavby rapídne znižuje. Najviac bytov je v súkromnom vlastníctve fyzických osôb. Obec so zabezpečením projektovej a rozpočtovej dokumentácie na výstavbu obecných nájomných bytov, ako jednu z alternatív udržiavania počtu obyvateľov.

Domy podľa typu	Počet
Obývané	93
rodinné domy	88
Imštitucionálne alebo kolektívne zariadenia	1
Neskolaudovaný rodinný dom	1
Ostatné	2
Nezistený	1

Tabuľka č. 11: Domy podľa typu (ŠÚSR, 2021)

Domy podľa formy vlastníctva	Počet
Fyzická osoba	82
Kombinácia vlastníkov	3
Iná právnická osoba	1
Nezistený	7

Tabuľka č. 12: Domy podľa formy vlastníctva (ŠÚSR, 2021)

Obr. č. 1 Budova obecného úradu a kultúrneho domu – Bánovský kaštieľ

3. OBČIANSKA VYBAVENOSŤ

Predškolské a školské zariadenia

V Želmanovciach sa nachádza materská škola s počtom 29 detí a základná škola I. stupňa v počte 15 detí. Deti a žiaci so susednej obce Dukovce tiež navštevujú predškolské a školské zariadenia v tejto obci. Základnú školu II. stupňa navštevujú v obci Kračúnovce a v meste Giraltovce. Stredné a učnovské školy navštevujú žiaci v Giraltovciach, Svidníku a iných okolitých mestách

Obr. č. 2 a 3 - Objekty MŠ a ZŠ I. stupňa v obci

Zdravotná starostlivosť

V rámci občianskej vybavenosti v obci nie sú zriadené zdravotné strediská. Pacienti vyhľadávajú lekársku pomoc na Poliklinike Goldbergera v Gíraltovciach a iných okolitých mestách. Spádová nemocnica je v okresnom meste Svidník a Bardejov. Najbližšie v Gíraltovciach je aj pohotovostná služba, lekáreň, zdravotnícke potreby a obvodné a odborné ambulancie. Najväčším poskytovateľom zdravotníckych služieb je firma ILB, s. r. o.

Služby

Služby obyvateľom obce poskytujú:

Matričný úrad na MsÚ Gíraltovce

Požiarna zbrojnica v Gíraltovciach, v obci Kuková, a Dukovce

Pošta – poskytuje poštové služby s dvoma zamestnancami (vedúca + 1 poštová doručovateľka)

v obci Kuková

2 prevádzky potravín v obci Dukovce a v obci Kuková

V obci nie je dostatočne rozvinutá sociálna infraštruktúra. V obci nefunguje vývarovňa a ani rozvoz stravy pre chorých a prastarých ľudí. V obci tiež nie sú poskytované žiadne terénne a komunitné služby.

Obyvatelia v postproduktívnom veku si môžu obedy objednať od najbližších poskytovateľov stravovacích služieb v vývarovne z Kukovej, resp. z motorestu Chmelov i z dovozom.

Ochrana majetku

Ochranu majetku a obyvateľov v prípade požiaru v obci zabezpečuje Dobrovoľný Hasičský zbor zo susednej obci Dukovce a Kukovej. V obci je založený dobrovoľný hasičský zbor, ktorý v prípade mimoriadnych udalostí spolupracuje s DHZ v obci Dukovce.

Kultúra

V obci sa pravidelne konajú tieto podujatia:

Oslavy Deň matiek, Oslava sv. Mikuláša. Fašianky, Vianočné oslavy

Tieto kultúrno spoločenské aktivity pripravujú deti z MŠ, deti zo škôl a ostatná mládež organizovaná v dobrovoľných spolkoch.

Voľnočasové aktivity

Obec každoročne organizuje rôzne kultúrno spoločenské podujatia. Sú to podujatia, ktoré oživujú kultúru a tradície obce. Na tieto podujatia obec využíva obecný kultúrny dom s tanečnou sálou zriadenou v polyfunkčnom objekte v kaštieli Bánovcov (NKP), kde má sídlo i obecný úrad.

Obr. č. 4 Tradičie fašiangov sa v obci udržiavajú

OBR. č. 5 – Spevácky kolektív dievčat pred stavaním májov

Šport

Obec jedenkrát ročne orgnizuje športový deň v rôznych športových disciplínach. Pre dospelých športovcov a mládež je k dispozícii futbalové rekonštruované viaúčelové ihrisko s umelou trávou. Obyvatelia využívajú ihriská a športovú vybavenosť v susedných obciach.

Obr. č. 6 - Viacúčelové ihrisko s umelou trávou pri oficiálnom otvorení

4. TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA

Elektrická energia

Hlavným napájacím bodom v zásobovaní energiou obce je Energetická rozvodňa na transformátovne RZ Bardejov, z ktorej vyúsťujú 22 kV distribučné vedenia. Obec má postačujúcu kapacitu transformátorov pre rovnomerné zabezpečovanie dodávky elektriny.

Plynofikácia

Obec Želmanovce už dlhobojšie bola pripravená na spracovanie PD a plynofikáciu obce zemným plynom. Obec bola plynofikovaná od roku 2000 a napojená na rozvody SPP, a. s., Košice. Doposiaľ rozvody plynu na vykurovanie rodinných domov, občianskej vybavenosti a drobných prevádzok neboli realizované pre nedostatok finančných zdrojov.

Vodovod

Obec Želmanovce má vybudovaný verejný vodovod s prípojkami, ktorý potrebuje v niektorých úsekoch vodovodné prípojky rekonštruovať. Zdrojom zásobovania pitnou vodou sú pramene s pitnou vodou v rezervároch v susednej obci Dukovce.

Kanalizácia

Obec Želmanovce nemá v súčasnosti vybudovanú kanalizáciu. Odpadová a splašková voda je odvádzaná do prídumových žump, kde sa odpadové vody vyhnívajú a vyvážajú spoločnosťou VVS, a.s. Žumpy, alebo iné nádrže sú často nevyhovujúce s priesakmi. Vývoz žump si zabezpečujú na vlastné náklady obyvatelia.

Odpadové hospodárstvo

Obec nemá významného producenta komunálneho odpadu. Program odpadového hospodárstva - zapojením sa do separovaného zberu znížiť náklady spojené s vývozom a uložením tuhého komunálneho odpadu a využitím

druhotných surovín znížiť náklady na získavanie nových surovín na výrobu nových tovarov, a tým menej znečisťovať životné prostredie – vytvorila spoločnosť KOSIT, s. r. o., Košice.

Triedi sa sklo, plasty, autobatérie, biela technika, bioodpad a žiarivky atď. Odvoz tuhého komunálneho odpadu zabezpečuje firma KOSIT, s. r. o., Košice

Kompostovisko v obci nie je, ale je potrebné ho vybudovať a spravovať pre potreby obyvateľov. Obec zatiaľ nemá vytypovanú lokalitu na umiestnenie kompostoviska.

Telekomunikácie a internet

Obcou prechádzajú telekomunikčné káble v správe Slovenských telekomunikácií, ktoré umožňujú telefonizáciu a pripojenie i na internet. Územie obce je prekryté signálom pre mobilné siete T – mobile, Orange a O2.

5. EKONOMICKÁ ŠTRUKTÚRA

Ekonomická činnosť sa v obci vykonáva len v malej obmedzenej miere a obec je málo zastúpená podnikateľskými subjektmi. Rozhodujúcim subjektom je poľnohospodárstvo a lesníctvo.

Lesnícku činnosť zabezpečuje DILEC, PS a Lesy SR. Drevná hmota sa však v obci nespracuje, ale mimo obce.

Rezervy v podnikateľských aktivitách sú vo využití drevnej hmoty, využití lesných plodín pestovaní regionálnych produktov najmä ovocia a vidieckeho turizmu.

Aktívni podnikatelia v obci Želmanovce.

Ján Bendík, Želmanovce 43, 086 44 Kuková	Výroba dosiek a drevených panelov
Stanislav Ivanisko, Želmanovce 12, 086 44 Kuková	Demolácia
Jaroslav Jacko, Želmanovce 37, 086 44 Kuková	Ostatné stavebné kompletizačné a dokončovacie práce
Urbariát č. 1, pozemkové spoločenstvo Želmanovce, Želmanovce 78, 086 44 Kuková	Lesné hospodárstvo a ostatné služby v lesníctve
Šimon Hudáček, Želmanovce 82, 086 44 Kuková	Zemné práce

Maroš Bendík, Želmanovce 41, 086 44 Kuková	Ostatná osobná pozemná doprava i. n.
MAS Group spol. s r. o., Želmanovce 82, 086 44 Kuková	Ostatné stavebné kompletizačné a dokončievacie práce

Jozef Mihalčin – LUKA, Želmanovce 35, 086 44 Kuková	Výroba zámkov a pántov
Štefan Bača – HOSTINEC STEFANO, Želmanovce 45, 086 44 Kuková	Službny pohostinstiev
Pozemkové spoločenstvo Polominy Želmanovce, Želmanovce 43, 086 44 Kuková	Lesné hospodárstvo a ostatné služby v lesníctve
Štefan Jacko, Želmanovce 37, 086 44 Kuková	Špecializované sprostredkovanie obchodu s iným špecifickým tovarom
KAPEMA, s. r. o, Želmanovce 17 086 44 Kuková	Špecializované sprostredkovanie obchodu s iným špecifickým tovarom
Marek Bača BAME – STAV, Želmanovce 32, 086 44 Kuková	Ostatné stavebné kompletizačné a dokončievacie práce
Marek Makuch, Želmanovce 38, 086 44 Kuková	Ostatné stavebné kompletizačné a dokončievacie práce

5.1 ROZPOČET A FINANČNÉ HOSPODÁRENIE OBCE

Rozpočet obce želmanovce na rok 2021 bol zostavený podľa ustanovenia § 10 odsek 7) zákona č.

583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých

zákonov v znení neskorších predpisov.

Rozpočet za rok 2021 bol vo výške 215 000 € z ktorého sa ešte dočerpávali niektoré aktivity z programovacieho obdobia 2015 - 2020.

V roku 2021 boli celkové príjmy obce vo výške 215 729,82 € a výdavky v celkovej v hodnote 199 214,63 €.

Rok	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Príjmy	191 702,25	209 254,46	208 426,77	243 557,98	242 980,42	215 729,82
Výdavky	159 753,40	156 012,03	195 579,00	203 726,21	242 583,82	199 214,63

Tabuľka č. 14 : Prehľad príjmov a výdavkov obce (Interná evidencia, 2021)

Tabuľka 18: Rozpočet obce k 31.12.2020 (Interná evidencia 2020)

	Schválený rozpočet na 2021	Rozpočet 2020 po zmenách		Schválený rozpočet na rok 2020	Rozpočet Na rok 2020 po zmenách
Príjmy celkom	191 722,00	215 000,00	Výdavky celkom	191 722,00,0	215 000,00
Bežné príjmy	191 722,00	214 825,00	Bežné výdavky	186 722,00	206 720,00
Kapitálové príjmy	0,00	0,00	Kapitálové výdavky	0,00	4 200,00
Príjmové finančné operácie	0,00	175,00	Výdavkové finančné operácie	5 000,00	4 080,00

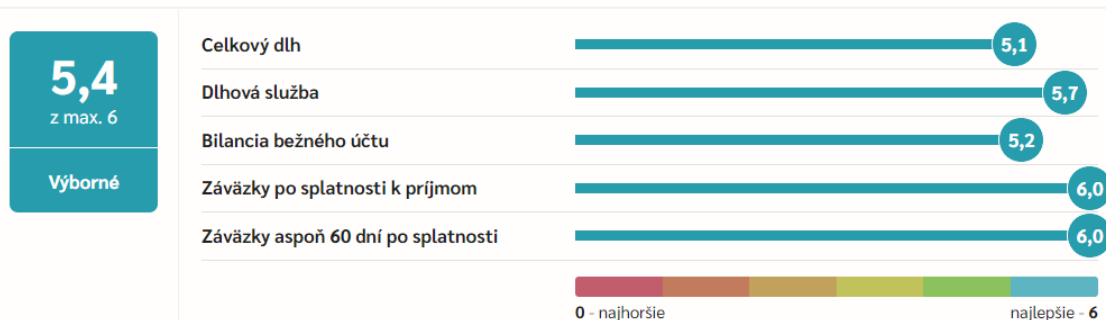
Najvyššie príjmy dosahovala obec v roku 2019, kedy dosahovali výšku až 243 557,98 €. V roku 2020 mala obec najvyššie výdavky vo výške 242 583,82 €. Naopak, najnižšie príjmy mala obec v roku 2016 a to vo výške 191 702,25 €.

	2016	2017	2018	2019	2020
Prevod podielu dane z fyzických osôb	117 659,22	127 805,05	125 387,59	135 344,65	139 145,27
Podiel na dani z nehnuteľností – z pozemkov	3 652,12	3 583,92	4 095,02	3 404,32	3 938,76
Podiel na dani z nehnuteľností – zo stavieb	932,12	924,78	906,19	924,23	1 001,98
Podiel na dani z nehnuteľností – z bytov a NP	-	-	-	-	-
Daň za psa	322,50	293,75	275,00	255,00	210,00
Daň za užívanie verejného priestranstva	-	-	-	-	-
Podiel na poplatku za komunálny odpad	3 446,10	2 844,00	2 709,00	2 817,00	5 155,20

Daňové príjmy spolu	126 012,06	135 451,50	133 372,80	142 745,20	149 551,21
----------------------------	------------	------------	------------	------------	------------

Portál INEKO, ktorý hodnotí finančné zdravie obcí hodnotí hospodárenie obce hodnotou z maximálnej hodnoty 6, čo predstavuje výborné finančné hodnotenie obce

Finančné zdravie

OBR. č. 5 - Finančné zdravie samosprávy

6. EX – POST HODNOTENIE REALIZÁCIE PREDCHÁDZAJÚCEHO PHRSR A PLNENIA PHRSR 2015 - 2020

P.č.	Názov zámeru	Zrealizovaný: (áno/nie)
1	Zlepšiť príťažlivosť obce pre obyvateľov a návštevníkov v oblasti hospodárskej a sociálnej	Plní sa
2	Skvalitnenie povrchu miestnych komunikácií a ich odvodnenie	Áno
3	Zlepšiť technický a tepelnoizolačný stav verejných budov	Čiastočne OÚ
4	Zriadiť oddychovú zónu s prvkami drobnej architektúry a detským ihriskom a informačnými tabuľami	Nie
5	Zviditeľniť obec efektívnejšou propagáciou, zriadením účelnej web stránky obce a funkčného informačného system v obci	Nie
6	Zlepšiť environmentálnu oblasť v obci a stav ŽP	Nie
7	Rekonštruovať v obci vodovod a vybudovať kanalizáciu a ČOV	Nie
8	Zaviesť separovaný zber druhotných odpadov a postupne odstrániť divoké skládky v obci a v okolí	Plní sa

Tabuľka č. 15: Hodnotenie projektových zámerov za predchádzajúce programové obdobia

Počas programového obdobia 2015-2020 sa obec Želmanovce uchádzala o poskytnutie nenávratných finančných príspevkov (NFP) celkovo v 5 projektoch, z čoho bolo 5 úspešných.

Niektoré neboli ulpnené z dôvodov zvyšovania cien stavebných materiálov, napr. oplatenie cintorína . Bližšia špecifikácia projektov – ich názov, rok podania žiadosti, žiadateľ, poskytovateľ NFP, ako aj informácia o úspešnosti žiadateľa je uvedená v nasledujúcej tabuľke:

P.č	Rok	Názov projektu	Žiadateľ	Poskytovateľ	Úspešnosť	Realizácia
1.	2019	Oplatenie cintorína	Obec Želmanovce	MF SR	Čiastočne úspešné	Áno
2.	2019	Rekonštrukcia a modernizácia budovy MŠ	Obec Želmanovce	MF SR	13 000,00 Úspešné	Áno
3.	2019	Rekonštrukcia priestorov MŠ	Obec Želmanovce	MF SR	13 050,00 Úspešné	Áno
4.	2020	Vybudovanie detského ihriska	Obec Želmanovce	Úrad vlády SR	5 000,00 Úspešné	Áno
5.	2020	Rekonštrukcia multifunkčného ihriska	Obec želmanovce	Úrad vlády SR	9 580,00 Úspešné 14 400,00	Áno

Tabuľka č. 16: Hodnotenie úspešnosti realizácie projektov

A.II ANALÝZA VNÚTORNÉHO PROSTREDIA

7. POLOHA

Obec leží 4 km od hlavnej dopravnej tepny v lokalite – medzinárodnej cesty I. triedy č. 1/73 v smere Prešov – Gíraltovce – Svidník – hraničný prechod slovensko-poľský na Dukle. Pôvodne v obci končila odbočka komunikácie 1/73, cesta III. triedy. V roku 1959 cestu spevnili v smere do Dukoviec aj cez Želmanovce a povrch vysypali štrkom. V roku 1963 opravili most v obci Kuková, dali asfaltový povrch a do Želmanoviec a Dukoviec cestu III. triedy predĺžili tiež v roku 1963.

Spomínaná komunikácia od cesty 1/73 je v správe Prešovského samosprávneho kraja. Údržbu vykonáva Údržba miestnych komunikácií PSK.

Miestne komunikácie pokrývajú obec v sieti s dĺžkou 2,5 km.

Obec je vzdialená od Gíraltoviec 8 km, od Prešova 25 km, od Bardejova 29 km a od Svidníka 36 km.

8. DOPRAVNÁ INFRAŠTRUKTÚRA

Autobusovú dostupnosť celoplošne zabezpečuje v obci autobusová doprava – Slovenská autobusová doprava Prešov, Bardejov a súkromné autobusové linky. V priebehu pracovných dní a dní pracovného pokoja je frekvencia spojenia buď zbytočne nahustená alebo nedostačujúca. Obyvatelia využívajú aj možnosť dopravného spojenia po ceste I. triedy 1/73, kde obec Kuková zriadila v rámci rekonštrukcie cesty III. triedy dve autobusové zastávky na ceste I. triedy 1/73 merom na Prešov a Svidník odstavné plochy pre osobné autá nielen z obce Kuková, ale i z obce Želmanovce a Dukovce pre tých cestujúcich, ktorí nechávajú svoje autá na parkoviskách a ďalej využívajú autobusové linky.

V regióne nepremáva osobná ani dopravná železničná doprava. Najbližšie železničné stanice sú v Lipníkoch, Hanušovciach nad Topľou, v Prešove a v Bardejove.

8.1 ŽELEZNIČNÁ DOPRAVA

Katastrálnym územím obce Želmanovce neprechádza žiadna železničná trať. Najbližšie železničné spojenie je v obci Lipníky 8 km na trati Humenné – Prešov a obec Raslavice 9 km na trase Bardejov – Prešov.

8.2 ĎALŠIE TYPY DOPRAVY

NÁKLADNÁ AUTOMOBILOVÁ DOPRAVA

Cesty III. triedy nevyhovujú nákladnej automobilovej doprave. Komunikácie môžu byť využívané len pre dojazd, alebo odjazd nákladných áut s tovarom.

8.3 CYKLISTICKÁ DOPRAVA

Zatiaľ v obci nie je vybudovaná žiadna cyklistická infraštruktúra. Obec je súčasťou vyprojektovanej cyklotrasy Giraltovec-Kračúnovce-Lúčka- Kuková - Želmanovce s pokračovaním po ceste III. triedy popri obci Dukovce do obce Raslavice s napojením na kostrovú sieť PSK.

9. PRÍRODNÉ PODMIENKY

Obec Želmanovce sa nachádza v supprovincii Nízke Beskydy, v juhozápadnej časti Ondavskej vrchovine v údolí riečky Topoľa. Je charakteristická členitým terénom a miernymi svahmi. Katastrálne územie obce patrí do CHKO Východné Karpaty. Prírodný potenciál možno vymedziť na základe geografickej charakteristiky klimatických podmienok, pôdných a hydrologických podmienok ako i flóry a fauny.

Klimatické podmienky

Celá oblasť leží v klimatickom miernom pásme s priemernou ročnou teplotou vzduchu 7,2 °C. Priemerné zrážky sa pohybujú v rozmedzí 600 – 700 mm.

Hydrologické podmienky

Územie obce patrí do povodia rieky Topoľa, ktorá zabezpečuje odtok povrchových vôd a vlieva sa do rieky Topľa. Hydrologické pomery sú podmienené zrážkami, charakterom zalesnenia a slabou priepustnosťou zlievaných ilimerizovaných pôd. Údolie rieky Topoľa v k. ú obce predstavuje územie s priaznivými prírodnými podmienkami pre rozvoj cestovného ruchu. Poloha obce umožňuje kombináciu návštev Nízkych Beskýd s možnosťou turistických trás počas celého roka. Obec má kvalitné ovzdušie, lesy poskytujú možnosti hubárčenia a lovného turizmu a zberu lesných plodov formou vidieckeho turizmu. Pôvodne so susednou obcou to bola oblasť pestovania ovocia. Dané prírodné podmienky dávajú predpoklady rozvoja rôznych foriem cestovného ruchu, k čomu však chýba infraštruktúra s poskytovanými ubytovacími a stravovacími službami.

10. VYUŽITIE ZEME

Podľa štatistického úradu SR v k.ú. obce sa nachádzajú poľnohospodárske pôdy o rozlohe 507 ha. Podiel PP z celkovej rozlohy k.ú. obce je 49 %. V obci sa nenachádzajú žiadne vinice, chmeľnice a ovocné sady. V k. ú. Želmanovce sa v zmysle zákona č. 330/1991 Zb. o pozemkových úpravách, usporiadaní pozemkového vlastníctva, pozemkových úradoch pozemkovom fonde a pozemkových spoločenstvách v znení neskorších predpisov prebehlo konanie pozemkových úprav.

Zložky využitia zeme		m ²	v %
Pol'nohospodárska pôda-spolu		507 000	49 %
Z toho	Orná pôda	261 000	
	Vinice		
	Záhrady	20 000	
	Ovocné sady		
	Trvalé trávnaté porasty	227 000	
Nepol'nohospodárska pôda - spolu			42 %
Z toho	Lesné pozemky	436 000	
	Vodné plochy		
	Zastavané plochy a nádvorja		
	Ostatné plochy		
Celková výmera		943 000	91 %

Tabuľka č. 17: Využitie zeme (SODB, 2021)

11. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

11.1 KVALITA OVZDUŠIA, POVRCHOVÝCH A PODZEMNÝCH VÔD

Občania aj predstavitelia obce začínajú výraznejšie uvažovať o využívaní ľahšie dostupných domácich, ekologicky čistých, ale hlavne lacnejších palív a energií, napr. obnoviteľné a alternatívne zdroje energie. Najvhodnejšou je biomasa, palivové drevo a drevný odpad. Stúpa záujem aj o alternatívne zdroje energie (slnečná energia, veterná energia, tepelné čerpadlá, bioplyn...). Zatiaľ sú využívané nepatrne a aj v blízkej budúcnosti budú mať iba charakter doplnujúceho spektra klasických palív a energie.

Územie obce patrí do povodia rieky Topľa. Najvýznamnejším vodným tokom je Topľa. Topľa spôsobuje problémy pri návaloch dažďových vôd. Regulácia toku Topole je len čiastočná, na dolnom toku. Vyžaduje si však reguláciu po celom toku.

Pri povodniach sú zabezpečované ochranné práce a diela Východoslovenskou vodárenskou spoločnosťou, a.s. Správu a údržbu vodných tokov vykonáva Slovenský vodohospodársky podnik, Správa povodia Bodrogu a Hornádu, š. p. závod Trebišov.

11.2 CHRÁNENÉ ÚZEMIA

Katastrálne územie obce sa nachádza na území, na ktorom podľa zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny platí I. stupeň územnej ochrany (všeobecná ochrana).

Schéma 1: Geomorfologické členenie Slovenska (Štátny Geologický ústav Dionýza Štúra, 2021)

12. CESTOVNÝ RUCH

Obec Želmanovce má tak prírodné, ako aj umelo vytvorené predpoklady pre rozvoj cestovného ruchu vo vidieckom prostredí. Poloha obce umožňuje kombinácie návštev Nízkych Beskyd na turistické vychádzky pre spoznávanie prírodných krás počas celého roka, zber lesných plodov počas letných a jesenných mesiacov. Udržiavané ani značené turistické chodníky sa však v okolí nenachádzajú, preto turistické vychádzky musia byť spojené so sprievodcovskými službami miestnych obyvateľov, ktorí sú znalí a zorientovaní v prostredí hôr. Taktiež úplne absentujú cykloturistické trasy, čiastočne by sa dala využiť prítomnosť ciest III. triedy. Cykloturistické chodníky, prechádzajúce a kopírujúce frekventovanú komunikáciu 1/73 by mohli využívať aj obyvatelia, resp. staršie deti a mládež za priaznivých poveternostných podmienok na cestu do práce a do škôl v Kračúnovciach a v Giraltovcich.

Okolie poskytuje vhodné terény aj na zimné rekreačné športy, najmä bežecké lyžovanie, vytváranie ľadových plôch a pod, no spoločne v čase otepľovania výroba umelého snehu je veľmi drahá.

Medzi najvýznamnejšie umelo vytvorené predpoklady rozvoja cestovného ruchu vo vidieckom prostredí patria bohaté a čiastočne zachované prvky hmotnej a duchovnej ľudovej kultúry. Žiada sa vyhľadať ich korene a obnoviť v podobe sporadicky, ale najmä pravidelne poriadaných kultúrno-spoločenských podujatí, vytvoriť miesto pre zhromažďovanie a prezentáciu hmotných i duchovných hodnôt kultúrneho dedičstva.

Obec má aj výbornú polohu pre návštevy Bardejova (29 km), mesta, ktorého historické jadro je zapísané vo svetovom zozname pamiatok kultúrneho dedičstva UNESCO, Prešova (25 km) s pozoruhodnou renesančnou mestskou pamiatkovou rezerváciou. Turisticky príťažlivou v letnom období je aj umelo vytvorené vodné dielo Domaša, vhodná na plážovú rekreáciu a na rybolov.

Supraštruktúru cestovného ruchu nachádzame vo voľných ubytovacích a stravovacích kapacitách rodinných domov a domácej produkcie poľnohospodárskych plodín. Rodinné domy sú dobre vybavené po stránke technickej aj hygienickej, žiada sa zlepšiť ich estetickú stránku. Veľkým problémom je však nepripravenosť obyvateľov na poskytovanie služieb vidieckeho cestovného ruchu. Zlepšenie je vo vytrvalej osvetovej a cieľavedomej vzdelávacej pôsobnosti medzi miestnymi obyvateľmi.

A.III ZHODNOTENIE SÚČASNÉHO STAVU

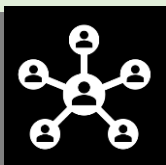
13. SWOT ANALÝZA A SYNTÉZA VÝSLEDKOV

SWOT analýza (Strong points, Weak points, Opportunities, Threats) hodnotí vnútorné silné a slabé stránky, vonkajšie príležitosti a ohrozenia obce podľa dôležitosti. SWOT analýza tvorí základ pre spracovanie rozvojovej stratégie. Ide najmä o vzájomné porovnávanie vnútorných silných a slabých stránok obce a možností a ohrození, ktoré pôsobia na ďalší rozvoj územia z vonkajšieho prostredia.

SILNÉ STRÁNKY		SLABÉ STRÁNKY	
		OBYVATEĽSTVO	
• Vhodné stavebné pozemky pre výstavbu rodinných domov • Dopravná dostupnosť obce a jej napojenie na cieľové miesta CR • Dobrá dostupnosť do Prešova, Bardejova a Svidníka s možnosťou odstavenia osobného auta pri ceste I/23		• Prirodzený úbytok obyvateľstva • Málo pracovných príležitostí priamo v obci • Nižšia úroveň vrámci vzdelanostnej štruktúry obyvateľstva • Slabé právne vedomosti v oblasti podnikania, najmä v turizme.	
		OBČIANSKA VYBAVENOSŤ A TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA	

- Komplexné pokrytie telekomunikačnými sieťami a internetovým pripojením
- Separovanie odpadu
- Funkčnosť služieb vývozu fekálií,
- Vybudovaná vodovodná sieť,
- Vybudovaná plynofikácia obce
- Vybudované multifunkčné ihrisko
- Vybudovaná MŠ a ZŠ I. stupňa

- Absencia denného stacionára pre seniorov a ZŤP
- Nevybudovaná kanalizácia
- Chýbajú komplexné inžinierske siete
- Neupravené vodné toky
- Chýba oddychový priestor prevoľnočasové aktivity a hry pre deti

SAMOSPRÁVA

- Finančné zdravie obce
- Aktívna samospráva v snahe o získanie a využívanie externých finančných zdrojov – ako sú štátne dotácie, finančné zdroje z EÚ a iné
- Ukončená rekonštrukcia budovy obecného úradu
- Efektívny spôsob komunikácie s obyvateľmi prostredníctvom obecnej stránky
- Zapojenie sa do aktivít Miestnej akčnej skupiny MAS Topoľa
- Nízke dane a poplatky v obci

- Nízke zapojenie obyvateľov do procesu plánovania
- Nepostačujúce technické vybavenie obecného úradu

POLOHA A DOPRAVA

- Výhodná poloha v blízkosti Poľskej hranice
- Možnosť cezhraničnej spolupráce (Poľsko, Ukrajina)
- Výhodná poloha z hľadiska blízkosti okresného mesta Bardejov, Svidník a Prešov.
- Dobrá dopravná dostupnosť a cestná sieť
- Blízkosť cesty I. triedy č. 27 a priestoru pre budovanie mimoúrovňovej križovatky ku medzinárodnej komunikácií R-4 – prepojenie severu a juhu

- Absencia cyklistickej trasy a motoristickej dopravy
- Nekvalitná dopravná infraštruktúra obecných ciest a chýbajúcich chodníkov pre peších

Európy.	
PRÍRODNÉ PODMIENKY, VYUŽITIE ÚZEMIA A CESTOVNÝ RUCH	
• Podiel zastavaných plôch na celkovej výmere územia • Výskyt vzácnych spoločenstiev fauny, flóry • Lesy bohaté na lesné plody • vhodné podmienky na lovnú turistiku • Možnosti chalupárčenia	• Nevybudované ubytovacie a stravovacie zariadenia • Chýba informačné turistické centrum • Nedostatočná propagácia regiónu a obce
PRÍLEŽITOSTI	OHROZENIA
• Vybudovanie kanalizačnej siete S napojením na ČOV v obci Kuková, • Využívanie externých finančných zdrojov • Príležitosť spolupráce v rámci regiónu s osobitným zreteľom na medzinárodnú spoluprácu • Rozširovanie vhodných lokalít pre výstavbu individuálnej a hromadnej bytovej výstavby • Zvýšený záujem o voľnočasové aktivity v prírode (turistika, beh, cyklistika) • Rozvoj turizmu vďaka prírodnému potenciálu územia Šariša na existencii sakrálnych a historických pamiatok a kultúrnych podujatí	• Zvyšovanie nezamestnanosti • Nízky záujem investorov o podnikanie v území • Sťahovanie obyvateľov za prácou do iných miest • Presun kompetencií na samosprávy bez adekvátneho presunu finančných zdrojov • Zdravotná kríza a s ňou spojená hospodárska kríza • Ohrozovanie a znižovanie kvality podzemných vôd nedostatočne utesnenými žumpami

OBR. č. 7- Pohľad na obec Želmanovce smer Kuková (Interný zdroj)

14. HLAVNÉ DISPARITY A FAKTORY ROZVOJA A ANALÝZA VONKAJŠIEHO PROSTREDIA NA VÝVOJ SITUÁCIE V OBCI

Obec Želmanovce je súčasťou Prešovského samosprávneho kraja. Prešovský kraj má v rámci Slovenskej republiky najvyššiu pôrodnosť a najvyšší prirodzený prírastok obyvateľstva. Vplyvom migrácie je však celkový prírastok obyvateľstva len druhý najvyšší v SR. V poslednom období dochádza k úbytku populácie v predproduktívnom veku a nárastu populácie v produktívnom a poproduktívnom veku.

Prešovský samosprávny kraj patrí medzi kraje ktoré zaostávajú za rozvojom ostatných slovenských regiónov ako aj regiónov EU. Jeho úroveň HDP na obyvateľa v parite kúpnej sily nedosahuje ani 40 % úrovne v súčasných krajinách EU. A aj keď náskok sa postupne znižuje, toto znižovanie je mierne a pri súčasných tempách rastu by hospodárstvo Prešovského kraja dosiahlo hladinu Európskej únie až v roku 2259.

Prešovský kraj sa na tvorbe celoštátneho hrubého produktu (HDP) podieľa objemom 9 čo je najmenší podiel zo všetkých krajov Slovenska.

Najvýznamnejším odvetvím hospodárstva Prešovského kraja je obchodná činnosť, ktorej sa v regióne venuje najviac podnikateľských subjektov. K významným hospodárskym odvetviam patrí aj spracovateľský priemysel, predovšetkým potravinársky, založený na poľnohospodárskej produkcii, odevný, textilný, drevospracujúci priemysel. V priemysle Prešovského kraja je zamestnaných približne 34 % ekonomický aktívneho obyvateľstva.

Charakteristika špecifických stránok regiónu

Prešovský kraj je územím s veľkým prírodným potenciálom, množstvom historických pamiatok, ľudovou architektúrou a folklórom. Uvedené skutočnosti vytvárajú predpoklad pre rozvoj cestovného ruchu i na území MAS Topoľa. Obec Želmanovce je situovaná v prostredí Nízkyh Beskýd, ktorá je obľúbenou destináciou pre turistiku. Vzhľadom na potenciál, ktorý má toto územie sú veľké rezervy v oblasti poskytovania najmä služieb vidieckeho

CR a využívaním ubytovania v súkromí a vybudovania rodinných fariem a vhodnými ponukami i rozvoj agroturistiky.

Prešovský kraj je známy ako región plný turistických atrakcií. Je to región kúpeľov s vyše 400 minerálnymi a termálnymi prameňmi. Viac ako štvrtina všetkých kultúrnych pamiatok Slovenska sa nachádza práve na území Prešovského samosprávneho kraja. Okrem národných kultúrnych pamiatok v samotnom Prešove (detailne rozpísané v Podpornom dokumente) možno spomenúť mesto Bardejov s historickým centrom zapísaným v zozname svetového dedičstva UNESCO, Spišskú Kapitolu (UNESCO), stredoveké mesto Levoča s najvyšším dreveným oltárom na svete, jedinečný mestský hrad v Kežmarku, hrad Stará Ľubovňa zo 14-teho storočia, 26 drevených kostolíkov datovaných od 15-teho storočia, unikátne Opáľové bane v Dubníku, odkiaľ pochádza najväčší opál na svete, prešovské soľné bane Solivary s technológiou zo 16. storočia, či Múzeum moderného umenia Andyho Warhola v Medzilaborciach.

V rámci rozlohy SR má Prešovský kraj rozlohu (18,3 %). Napriek tomu, že podiel Bratislavského, Trnavského, Trenčianskeho a Nitrianskeho kraja predstavuje súhrne iba 34,8 % podiel na území SR, v týchto krajoch žije viac ako 46 % obyvateľstva. Najhustejšie obývaným krajom SR je Bratislavský s hustotou obyvateľstva 301 obyvateľov na km² a najnižšia hustota obyvateľstva je v Banskobystrickom kraji (70 obyvateľov na km²) a Prešovskom kraji (70 obyvateľov na km²).

Z celkového počtu sídiel tvoria až 92,9 % sídla do 1 999 obyvateľov, z ktorých najmä v horských a podhorských oblastiach prevládajú malé vidiecke sídla. Štruktúra osídlenia sa vyznačuje veľkou početnosťou malých obcí, najmä v severnej a severovýchodnej polohe. Značná časť obcí (63), čo predstavuje 9,47 %, nedosahuje veľkostnú kategóriu 100 obyvateľov. 23 sídiel má štatút mesta.

Kraj sa rozprestiera v smere západ – východ. Dĺžkou 250 km približne trikrát prekonáva svoju šírku. Prešovský kraj má spoločné hranice s dvoma samostatnými štátmi, Poľskom (360 km), Ukrajinou (38 km) a s tromi slovenskými kraji, Košickým, Banskobystrickým a Žilinským samosprávnym krajom.

Povrch Prešovského kraja je výrazne členitý, s pomerne vysokými horami, z ktorých najvyššie sú Vysoké Tatry. Nachádza sa tu najvyššie položené mesto na Slovensku – 2 655 m vysoký Gerlachovský štít. Z celkovej výmery kraja 899 761 ha zaberá lesná pôda 49,1 %.

V bohatej a pestrej prírode Prešovského kraja sa nachádza množstvo chránených území. Najcennejšie sú národné parky – Tatranský národný park, Pieninský národný park a Národný park Poloniny, v juhozápadnom cípe zasahuje do územia kraj časť Národného parku Nízke Tatry.

Vo vekovej štruktúre je pre viaceré okresy Prešovského kraja, v porovnaní s ostatnými kraji a okresmi SR typický nadpriemerný podiel obyvateľstva v predproduktívnom a v produktívnom veku. Tento jav je charakteristický najmä v okresoch s vysokým podielom rómskeho obyvateľstva. V pohlavnej štruktúre obyvateľstva Prešovského kraja mierne prevládajú ženy (50,8 %).

Územie prešovského kraja je národnostne nehomogénne. Viac ako 9/10 predstavuje obyvateľstvo slovenskej národnosti. Najpočetnejšími menšinami sú rusínska a ukrajinská.

Z hľadiska medzinárodnej dopravy má Prešovský kraj významnú polohu na sever – juh, ale aj východ – západ. Prechádza ním dôležitý hlavný severný cestný koridor Bratislava – Žilina – Poprad – Prešov – Košice, v smere sever – juh východný medzinárodný koridor Poľsko – Stará Ľubovňa- Prešov a Poľsko – Svidník- Prešov, ktorý pokračuje po spoločnej trase do Košíc a Maďarska.

Čo sa týka leteckej dopravy na území regiónu je medzinárodné letisko Poprad, ktoré slúži hlavne pre región Tatier a ďalšie časti kraja majú letecké spojenie z medzinárodného letiska Košice.

Železničné trate medzinárodného, resp. celoštátneho významu sú Žilina – Košice – Medzilaborce a Plaveč – Prešov – Košice.

Verejnú autobusovú dopravu zabezpečujú linky Slovenskej autobusovej dopravy a linky súkromných prepravcov.

Hlavné faktory rozvoja je možné určiť pomocou kombinácie silných stránok a príležitostí, zatiaľ čo hlavné disparity rozvoja je možné identifikovať na základe kombinácie slabých stránok a ohrození uvedených vo swot analýze. Poznanie

hlavných faktorov, ako aj disparít rozvoja prispieva k efektívnemu zadefinovaniu vhodnej stratégie rozvoja, ktorou by sa mala obec Želmanovce v nasledujúcom plánovacom období uberať.

Kľúčové charakteristiky pre ďalší ekonomický rozvoj regiónu:

a) zaostávajúce miestne hospodárstvo

Príčiny zaostávania je možné rozdeliť do niekoľkých skupín:

- Nízka produktivita práce v sektoroch priemyslu a služieb
- Nízka miera využitia pracovných síl vzhľadom na vysokú nezamestnanosť, najmä v poľnohospodárstve
- Efektívnejšiemu rozvoju hospodárstva regiónu bráni aj nedostatočne vybudovaná infraštruktúra dopravných rýchlostných komunikácií.

b) nevyužitý rozvojový potenciál

Územie Prešovského samosprávneho kraja poskytuje veľký potenciál rozvoja a je schopný zvyšovať konkurencieschopnosť jeho hospodárstva. Medzi najsilnejšie stránky regiónu patria:

- Bohaté prírodné a kultúrno-historické danosti krajiny
- Strategická poloha na hranici troch krajín a v hraničnom pásme EÚ
- Mladá pracovná sila
- Priaznivé klimatické prostredie a pôdne pomery
- Výdatné zásoby minerálnych a liečivých prameňov a geotermálnych prameňov

c) únik mozgov

Stálym a pretrvávajúcim javom v regióne je dlhodobé vyst'ahovávanie sa miestnych obyvateľov, ktoré súvisí s nízkou atraktivitou existujúcich pracovných miest a nízkou priemernou mzdou. Preto dochádza k problémom s udrzaním kvalifikovanej pracovnej sily.

d) sociálne napätie

Sociálne napätie v marginalizovaných skupinách obyvateľstva ide ruka v ruku so zaostávajúcím hospodárstvom. Problémom je aj regionálne rozmiestnenie a dostupnosť zariadení sociálnych služieb, najmä ide o penzióny a domovy dôchodcov.

e) znečistenie životného prostredia

Životné prostredie PSK kraja, predovšetkým jeho juhovýchodná časť, patrí k najviac znečisteným oblastiam na Slovensku. Oveľa dôležitejšie je, že toto znečistenie rastie a môže ohroziť ekologickú stabilitu. Zatiaľ región Šariša, najmä okresy Bardejov a Svidník majú poľa Štátneho geologického ústavu Dionýza Štúra najkvalitnejšie životné podmienky s tmavou oblohou, čo značí nanarušením ovzduším.

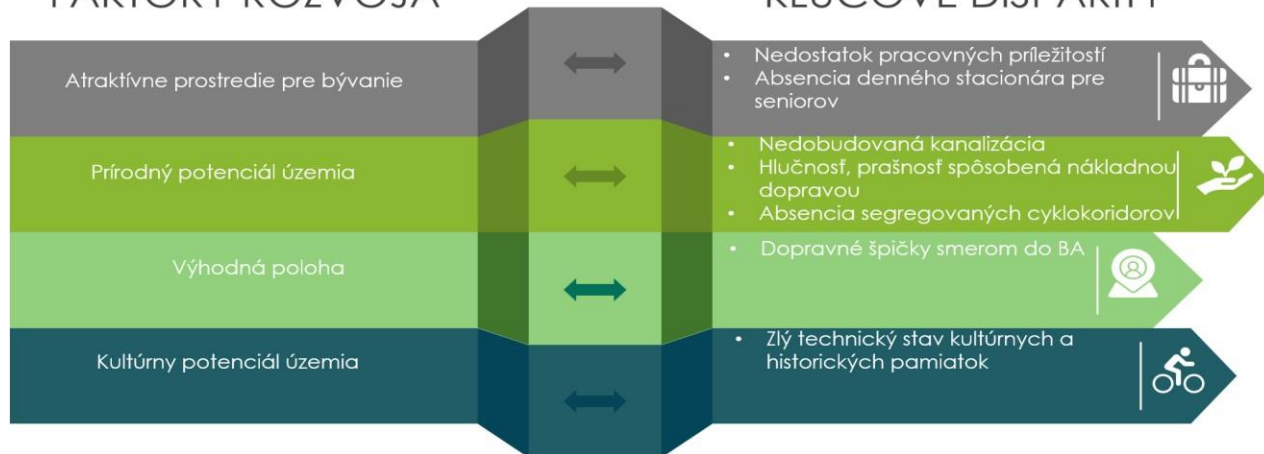

Schéma č.2: Kľúčové disparity a hlavné faktory rozvoja

15. STEEP ANALÝZA

Ďalším druhom analýzy, ktorá je často používaná v strategickom plánovaní, je tzv. **STEEP analýza**. Zameriava sa na komplex sociálnych, technických, ekonomických, ekologických a politických faktorov. Analyzuje tak výhradne externé prostredie, ktoré podmieňuje spôsob a metódy riadenia a plánovania v obci.

Sociálne faktory zahŕňajú predovšetkým faktory súvisiace so spôsobom života ľudí vrátane ich hodnôt, akými sú napr. demografické faktory, úroveň vzdelania, prevažujúce hodnoty obyvateľov, štruktúra školstva a mnoho iných príbuzných faktorov.

Technické faktory predstavujú všetky faktory, ktoré súvisia s vývojom výrobných prostriedkov, materiálov, procesov, know-how a nových technológií a majú dopad na rozvoj

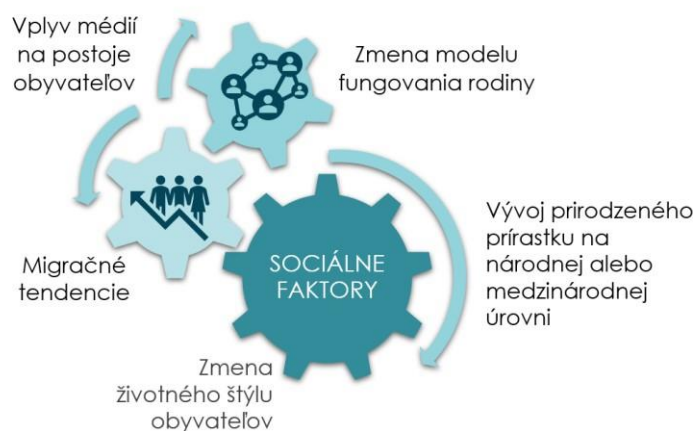
K ekonomickým faktorom patrí hospodársky vývoj na mezo a makro úrovni, ktorý zahŕňa toky financií, tovarov, informácií a energie, problematiku nezamestnanosti, platových podmienok konkurencie a ďalších faktorov s možným dopadom na rozvoj obce.

Z ekologických faktorov je dôležitý predovšetkým trvalo udržateľný rozvoj krajiny, ktorý súvisí s limitovanými zdrojmi a stále vzrastajúcimi nárokmi na ich využívanie.

Politické faktory zahŕňajú všetky faktory vyššej politickej moci od štátnej až po medzinárodnú úroveň. Tieto faktory mnohokrát tvoria právny rámec, ktorý podporuje alebo naopak môže brzdiť rozvoj.

Do STEEP analýzy sú často zahrnuté aj hodnoty obyvateľstva, zamestnancov, podnikateľov a rôznych zainteresovaných strán, ktoré pôsobia v externom prostredí obce.

SOCIÁLNE FAKTORY

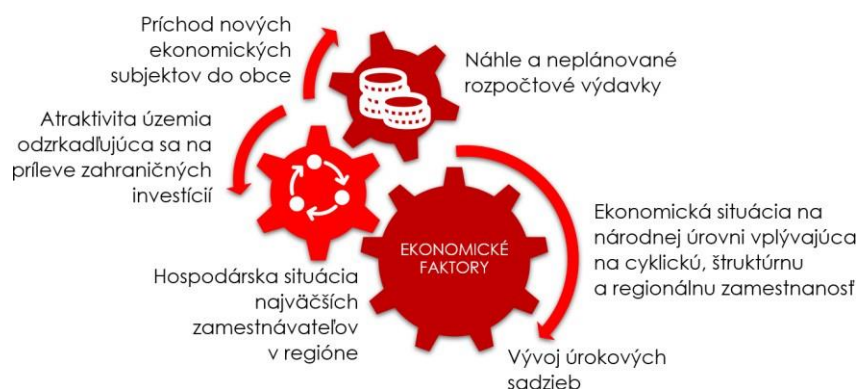
OBR. č. 6: Tabuľka vplyvu sociálnych faktorov na rozvoj obce

TECHNICKÉ FAKTORY

OBR. č. 7 Tabuľka vplyvu technických faktorov na rozvoj obce

EKONOMICKÉ FAKTORY

OBR. č. 8: Tabuľka vplyvu ekonomických faktorov na rozvoj obce

EKOLOGICKÉ FAKTORY

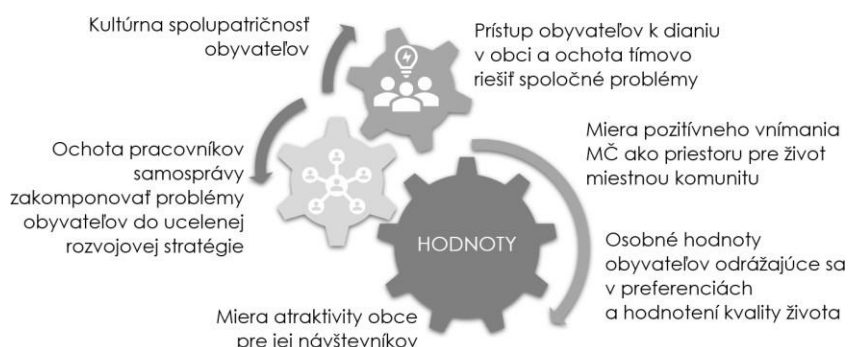
OBR. č. 9: Tabuľka vplyvu ekologických faktorov na rozvoj obce

POLITICKÉ FAKTORY

OBR. č. 10: Tabuľka vplyvu politických faktorov na rozvoj obce

HODNOTY

OBR. č. 11: Tabuľka vplyvu hodnôt obyvateľov na rozvoj obce naplnenie strategickej vízie obce

Obec Želmanovce je súčasťou vyššieho územného celku Prešov. Národná stratégia regionálneho rozvoja definovala pre tento kraj disparity, ktoré by mali byť zohľadnené v PHRSR obce Želmanovce:

Poľnohospodárstvo:

- pokles pestovateľských plôch a počtu chovaných hospodárskych zvierat (hydina, ošípané, hovädzí dobytok a oviec a kôz) a dovoz lacnejších dotovaných potravín z pôvodných krajín EÚ;
- nedostatočná spolupráca a koordinácia v poľnohospodárskych podnikoch na území MAS Topoľa
- zanedbané pestovanie zeleniny, zemiakov a zrušenie ovocných sádov,

Priemysel:

- chýbajúce akreditácie a certifikácie s medzinárodnou platnosťou pre finančnú náročnosť majú za následok obmedzenia v ponuke výrobkov
- inovačné a technologické zaostávanie, spôsobuje zvyšujúcu energetickú a surovinovú náročnosť výroby;
- nízka ekonomická výkonnosť a konkurencieschopnosť malých a stredných podnikov,

Služby:

- výrazné disparity vo vzťahu obce a okolia spôsobené nerovnomerným rozmiestnením služieb a vzdelávacích inštitúcií;
- zníženie konkurencieschopnosti malého a stredného podnikania v dôsledku veľkej konkurencie aj často pre absentujúcu kvalitu poskytovaných služieb;
- nedostatočná kvalita verejných služieb občanom a podnikateľskej sfére;
- nedostatočná podpora vedomostnej ekonomiky,

Technická infraštruktúra:

- nedostatočná kvalita ciest II. a III. triedy a oneskorená výstavba rýchlostnej komunikácie R 4
- nevybudovaná verejná kanalizácia
- znižovanie rozlohy najmä pasienkov drevinami;

Sociálno – spoločenská oblasť:

- nevyhovujúca demografická štruktúra, vysoký podiel obyvateľstva v poproduktívnom veku;
- značný odliv pracovných síl do zahraničia z titulu blízkosti hraníc, pričom za vysokokvalifikované pracovné sily nie sú náhrady;
- nedostatočné investície do nájomného bývania, regenerácie bytového fondu a pomalá obnova kultúrohistorických pamiatok, čo je spôsobené nedostatkom vlastných finančných zdrojov pre spolufinancovanie rozvojových a investičných projektov;
- slabá spolupráca subjektov vo vnútri regiónu;
- nevyhovujúca miera nezamestnanosti s nevyrovnanou ponukou pracovných miest v obci
- najvyšší podiel obyvateľstva len s ukončeným základným vzdelaním v SR.

FAKTORY ĎALŠIEHO ROZVOJA OBCE ŽELMANOVCE**V poľnohospodárstve:**

- obnova ovocných sádov, zeleniny a iných netradičných plodín dáva možnosti rozvoja bývania, kde majú najmä mladí farmári možnosť realizácie za pomoci získania nenávratných finančných prostriedkov v rámci PRV,
- kvalita pôdneho fondu v obci umožňuje pestovanie prakticky všetkých druhov ekologických potravín a živočíšnej výroby,
- rozvoj biotechnológií,

V priemysle:

- rozvinutá a rozšírená priemyselná výroba obytných buniek, drevospracujúceho priemyslu ako i tradičných výrobkov z dreva s možnosťou posilňovania exportu,

V službách:

- geopolitický polohový potenciál umožňuje priame kontakty so zahraničnými regiónmi s možnosťou zintenzívnenia a medzinárodnej spolupráce na úseku vidieckeho CR s prípravou jedál z ekologických potravín.

V technickej infraštruktúre:

- polohový potenciál obce,
- využitie biomasy a bioplynu;

V sociálno-spoločenskej infraštruktúre:

- dostupnosť vzdelávacích, sociálnych a zdravotných zariadení.

ČASŤ B – STRATEGICKÁ ČASŤ

16. VÍZIA ÚZEMIA

Vízia obce Želmanovce predstavuje želaný stav obce, ktorý bude dosiahnutý realizovaním rozvojových zámerov definovaných v rozvojovej stratégii.

Hlavným cieľom strategickej vízie je poskytnúť smer pre strategické plánovanie, ako aj pre implementáciu navrhovaných opatrení. Vízia vykresľuje želanú budúcnosť obce z pohľadu obyvateľov a tých, ktorí v obci pracujú, navštevujú, či v nej podnikajú po roku 2027.

Obec Želmanovce bude príjemným a pokojným miestom pre bývanie s vidieckym rázom, kvalitnou infraštruktúrou a občianskou vybavenosťou. Obec bude svoj rozvoj prispôbovať potrebám a záujmom obyvateľov. Obec bude vybavená kvalitnou technickou a dopravnou infraštruktúrou. Obec bude svojim obyvateľom a návštevníkom poskytovať kvalitné možnosti pre šport, rekreáciu a oddych.

Návrh stratégie rozvoja obce Želmanovce je rozdelený na 3 hlavné oblasti – hospodársku, sociálnu a environmentálnu oblasť, ktoré spoločne smerujú k dosiahnutiu stanovenej vízie rozvoja. V rámci každej oblasti boli vytýčené jednotlivé strategické ciele, opatrenia a konkrétne aktivity = projektové zámery. Stanovené ciele, opatrenia a aktivity boli sformulované za účelom dosiahnutia vyváženého udržateľného rozvoja územia, pri rešpektovaní princípov regionálnej politiky so zohľadnením prírodno environmentálnych, socio-ekonomických, územno-technických podmienok v obci.

STRATEGICKÁ VÍZIA

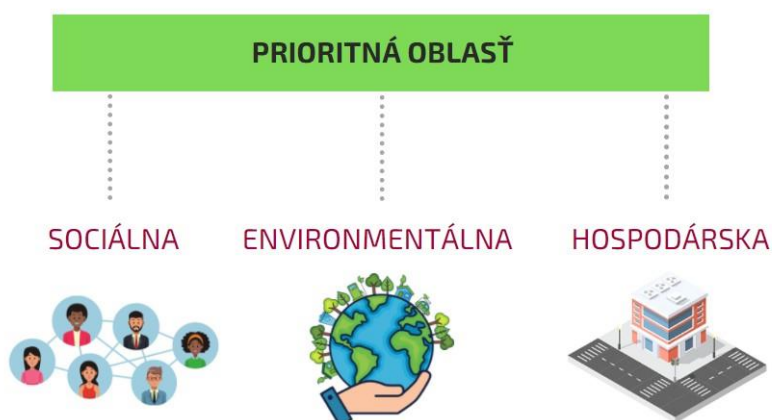

Schéma č.3 : Schéma strategickej vízie

ČASŤ C – PROGRAMOVÁ ČASŤ

Programová časť PHRSR obce Želmanovce pozostáva z definície a popisu pripravovaných opatrení a aktivít, ktoré budú slúžiť ako podklad pre realizačnú a finančnú časť rozvojovej stratégie na obdobie rokov 2021 až 2027. V nasledujúcich tabuľkách sa nachádzajú zoznamy konkrétnych aktivít prislúchajúcich k jednotlivým opatreniam, pričom farebné odlíšenie predstavuje príslušnosť opatrení a aktivít k cieľom definovaným v strategickej časti.

Implementácia opatrení a aktivít pri realizácii priorít v sociálnej, hospodárskej a enviromentálnej oblasti

PRIORITNÁ OBLASŤ – 1. SOCIÁLNA

SOCIÁLNA OBLASŤ			
Cieľ	Opatrenie	Aktivita	Suma
Skvalitnenie a rošírenie voľnočasových aktivít v obci	Vytvoriť podmienky pre pre náučno-pohybové aktivity pri športovom areáli	Spracovanie PD pre náučný chodník a oddychovú zónu pri športovom areáli	1 300,00
		Vybudovať náučný chodník s osadením informačných tabúľ a oddychová zóna s osadením drobnej architektúry.	34 000,00
Zlepšenie ochrany verejných nehnuteľností a priestorov	Zamedziť vstup cudzích osôb a zvierat na obecný cintorín	Spracovanie PD	800,00
		Vybudovať oplotenie cintorína v rámci bežného štandardu	15 000,00
Zlepšenie prístupu k hrobovým miestam	Vybudovať chodníky k jednotlivým hrobovým miestam na obecnom cintoríne	Spracovanie PD	1 100,00
		Vybudovať spevnené chodníky k hrobovým miestam	35 000,00

Tabuľka č. 17: Ciele, opatrenia a aktivity v sociálnej oblasti

PRIORITNÁ OBLASŤ - 2. HOSPODÁRSKA

HOSPODÁRSKA OBLASŤ			
Cieľ	Opatrenie	Aktivita	Suma
Zlepšenie čistoty a poriadku v areáli MŠ a ZŠ I. stupňa	Zamedziť voľnému vstupu cudzích osôb a voľno pohybujúcich zvierat do areálu MŠ a ZŠ v obci	Spracovať PD a vybudovať účinné oplatenie s betonovým základom a novým vstupom do školského areálu	1 250,00
			26 000,00
Zlepšenie prístupu na obecný cintorín	Rozšíriť prístupovú komunikáciu na cintorín na vybudovanie odstavných plôch pre automobily za účelom predchádzania havarií a bezpečnosti	Spracovať PD pre rozšírenie komunikácie pre rozšírenie spevnených odstavných plôch pre osobné autá a spracovať žiadosť o NFP a realizovanie diela	PD–1 300,00 47 000,00

Tabuľka č. 18: Ciele, opatrenia a aktivity v hospodárskej oblasti

PRIORITNÁ OBLASŤ – 3. ENVIROMENTÁLNA

ENVIRONMENTÁLNA OBLASŤ			
Cieľ	Opatrenie	Aktivita	Suma
Zlepšenie enviromentálnej situácie v obci	Vybudovať kanalizačnú sieť a napojiť ju na kanalizačný rad Dukovce – Kuková pri zvýšení kapacity ČOV v obci Kuková.	Spracovať PD na komplexné riešenie rozšírenia ČOV a odkanalizovanie obce Želmanovce a Dukovce spracovanie ŽoPr. na ENVIROFOND Ministerstvo ŽP a vybudovanie kanalizácie	15 500,00
			210 000,00
Odstrániť enviromentálnu záťaž pri MŠ na septiku	Odstrániť poruchy septiku a zamedziť priesakom odpadu do pôdy	Rekonštruovať odpadový septik novou izolačnou vrstvou	16 000,00

Tabuľka č. 19: Ciele, opatrenia a aktivity v enviromentálnej oblasti

Pohl'ad na Bánovský kaštieľ z roku 20

08

PROJEKTOVÉ ZÁMERY V SOCIÁLNEJ, HOSPODÁRSKEJ A ENVIROMENTÁLNEJ OBLASTI

Základné údaje o projektovom zámere č. 1	
Názov projektu	Oddychová zóna s náučným chodníkom s drobnou architektúrou a informačnými tabuľami
Garant	Obec Želmanovce
Kontaktná osoba garanta	Anna Stašková, starostka
Partneri garanta (spolupráca s ...)	
Začatie a ukončenie projektu (od ...do....)	2023 - 2024
Stav projektu pred realizáciou	Obec okrem parku Bánovcov ktorý tvorí súčasť Banovského kaštieľa nemá vybudovaný oddychový priestor pre voľnočasové aktivity. Pri zariadení ZŠ a MŠ bolo vybudované multifunkčné ihrisko. Multifunkčné ihrisko však treba dovybaviť priestorom na možnosť oddychu, prezlečenia a možnosťou ochrana pre dažďom. Zároveň je potrebné osadenie sociálneho zariadenia, ktoré doposiaľ je len provízorne drevené (latrína) . Taktiež nie je tu vybudovaný spevnený prístupový chodník. Celkový priestor je vhodný na vybudovanie športovo oddychového centra a možnosti jeho využívania i na rôzne športové aktivity detí v rámci telesnej výchovy. Preto sa vyžaduje sa vybudovať kryté a voľné sedenie na na viacúčelové využitie oddych. Je potrebné tiež urobiť opatrenia na prepojenia s detským ihriskom. Prostredie je tiež veľmi vhodné pre vybudovanie náučného chodníka s osadením informačných tabuľ s popisom prostredia, významom lesov, ochreany ovzdušia, pôdy, ochrany prírody, rastlínstva a živočístva v dĺžke 200 m v areáli školy.
Cieľ projektu	Vytvorenie oddychového priestoru pre voľnočasové aktivity obyvateľov, zlepšenie vzťahu medzi obyvateľstvom, zvýšiť záujem o uvedené prostredie, rodiny s deťmi, vytvoriť atraktívne prostredie pre športové aktivity detí a zvýšenie záujmu o prírodu a jej ochranu.
Výstupy	Komplexne vybudovaný oddychový priestor pre voľnočasové aktivity dospelých, športové a hravé aktivity detí s možnosťou zapojiť sa do základov poznávacej turistiky. Tento priestor môžu využívať i cykloturisti prechádzajúci obcou. V oblasti športu je tu v priestore vybudované ihrisko s možnosťou jeho využívania pre loptové hry. V obci nie je doposiaľ vybudované žiadne ihrisko.
Užívatelia	Obyvatelia obce, športovci, rodiny s deťmi, cykloturisti a iní návštevníci vyhľadávajúci aktívny oddych

Indikátory monitoringu	Dĺžka náučného chodníka, organizované podujatia						
Zmluvné podmienky	Budú upravené po procese verejného obstarávania s víťazným uchádzačom						
Riziká	Nedostatok finančných zdrojov						
Poznámky	-						
Realizácia projektu							
Fáza / míľnik	Súčinnosť iného odboru alebo subjektu			Termín (mesiac/rok)			
2023 - 2025				1.12.2023 – 31.12.2025			
Príprava projektovej dokumentácie	Externá projektová kancelária			04/2024			
Realizácia projektu	Externý dodávateľ			07/2024 – 12/2025			
Financovanie projektu:							
Druh výdavku	Termín (rok)	Náklady Spolu (eur)	Z toho verejné zdroje				Z toho súkromné zdroje
			EU	SR	VÚC	obec	
Spracovanie projektovej dokumentácie		1 300,00				1 300,00	
Realizácia projektu		54 000,00	34 000,00	14 500,00	4 000,00	1 500,00	
Spolu		55 300,00	34 000,00	14 500,00	4 000,00	1 500,00	

Základné údaje o projektovom zámere č. 2

Názov projektu	Oplotenie areálu MŠ a ZŠ I. stupňa v obci Želmanovce
Garant	Obec Želmanovce
Kontaktná osoba garanta	Anna Stašková, starostka

Partneri garanta (spolupráca s ...)	
Začatie a ukončenie projektu (od ...do....)	2023 - 2024
Stav projektu pred realizáciou	Areál MŠ a ZŠ nie je kompletne po celom obvode oplotený. Existujúci stav je neudržateľný z dôvodov vstupov do areálu rôznym nepovolením osobám, najmä dospelávajúcej mládeže a voľno pobiehajúcej domácej a lesnej zveriny, čo spôsobuje neporiadok znečistenie priestoru výkalmi a likvidovaním zelene najmä v nočných hodinách a dňoch bez vyučovacích aktivít. Bez účinného a chýbajúceho oplotenia najmä pri vstupe do areálu škôl vo východnej časti.. V poslednom období priamo do areálu sa dostáva i divoká zver, čo môže spôsobiť i napadnutie detí. Preto je nevyhnuté areál oplotiť a tak zamedziť vstupu nepovolaným do areálu škôl. Areál z východnej strany sa vyžaduje oplotiť tiež d dôvodov, že v týchto miestach dochádza tiež k úrazom detí. Oplotenie sa ukončí novou vstupnou bránou s účinným uzatváraním.
Cieľ projektu	Vybudovaním bezpečného oplotenia a vstupnou bránou zamedziť nepovolaním a zveriny vstup do areálu škôl najmä v odpoľudňajších a večerných hodinách. Oplotením sa nezlepší len neporiadok, ale i poškodzovanie majetku školy a zamedzí sa úrazom detí.
Výstupy	Kompletne vykonané opatrenia na zamedzenie škôd v areáli a na majetku školy v pôsobnosti obce.
Užívatelia	Žiaci a pedagogickí nepedagogickí pracovníci ŽŠ a MŠ
Indikátory monitoringu	Dĺžka oplotenia
Zmluvné podmienky	Budú upravené a doplnené po ukončení verejnej súťaže s víťazným uchádzačom
Riziká	Nedostatok finančných zdrojov a neodbornosť víťaznej firmy
Poznámky	

Realizácia projektu							
Fáza / míľnik		Súčinnosť iného odboru alebo subjektu			Termín (mesiac/rok)		
					11/2023 – 31.08.2024		
Príprava projektovej dokumentácie		Externá projektová kancelária			2023 - 2024		
Realizácia projektu		Externý dodávateľ			2024		
Financovanie projektu:							
Druh výdavku	Termín (rok)	Náklady Spolu (eur)	Z toho verejné zdroje				Z toho súkromné zdroje
	2023		EU	SR	VÚC	obec	
Spracovanie projektovej dokumentácie		600,00				600,00	
Realizácia projektu		9 000,00	7 200,00	1 350,00		450,00	
Spolu		6 600,00	7 200,00	1 350,00		1 050,00	

Základné údaje o projektovom zámere č. 3

Názov projektu	Rozšírenie a úprava prístupovej komunikácie k obecnému cintorín o chodník pre peších a odstavné plochy na parkovanie.
Garant	Obecný úrad Želmanovce
Kontaktná osoba garanta	Anna Stašková, starostka obce
Partneri garanta (spolupráca s ...)	
Začatie a ukončenie projektu (od ...do....)	2025 - 2026
Stav projektu pred realizáciou	Súčasný stav prístupovej komunikácie na cintorín a k objektu kostola je z dôvodov vyvyhovujúcich parametrov komplikovaných. Pri pohrebných rozlúčkach, sviatkov a bohoslužieb dochádza ku chaosu a menších mimoriadnych udalostiach. Obec má vo vlastníctve dostatočný priestor vo vlastníctve súbežne s existujúcou komunikáciou. Doposiaľ vodiči sú nútení parkovať po zeleni, ktorá je po dažďoch zdevastovaná. Uvedenú ťažkú situáciu obec plánuje riešiť rozšírením useku z križovatky na prístupovú komunikáciu po odbočku ku kostolu o l m v dĺžke cca. 60 m. Úsek od odbočky k obecnému cintorínu ku prevádzkovému vchodu na cintorín o 1,5 m v dĺžke cca. 90 m, podľa požadovaných parametrov a noriem vrátane dopr. vyznačenia.
Cieľ projektu	Dobudovanie prístupovej komunikácie k obecnému cintorínu a odstavných plôch pre osobné autá
Výstupy	Zlepšená dopravná dostupnosť k obecnému cintorínu
Užívatelia	Obyvatelia obce, návštevníci obcí a miest zúčastňujúcich sa pohrebných obradov, návštev pohrebných miest

Indikátory monitoringu	Plocha upravenej rozšírenej komunikácie.						
Zmluvné podmienky	Budú doplnené po podpise zmluvy ako výsledok verejného obstarávania						
Riziká	Nedostatok finančných zdrojov						
Poznámky							
Realizácia projektu							
Fáza / míľnik	Súčinnosť iného odboru alebo subjektu					Termín (mesiac/rok)	
						03/2025 – 10/2026	
Príprava projektovej dokumentácie	Externá projektová kancelária					03/2025	
Realizácia projektu	Externý dodávateľ na základe výberového konania					3/2026	
Financovanie projektu:							
Druh výdavku	Termín (rok)	Náklady Spolu (eur)	Z toho verejný zdroj				Z toho súkromný zdroj
			EU	SR	VÚC	obec	
Spracovanie projektovej dokumentácie	2025	1 300,00				1 300,00	
Realizácia projektu	2026	47 000,00	37 600,00	7 050,00		2 350,00	
Spolu:		48 300,00	37 600,00	7 050,00		3 650,00	

Základné údaje o projektovom zámere č. 4	
Názov projektu	Oplotenie obecného cintorína
Garant	Obec Želmanovce
Kontaktná osoba garanta	Anna Stašková, starostka obce
Partneri garanta (spolupráca s ...)	
Začatie a ukončenie projektu	2026 - 2027

(od ...do....)							
Stav projektu pred realizáciou	Obecný cintorín nie je kompletne oplotený. Treba dokončiť oplatenie z južnej strany po novej vytýčenej hranici od konca oplatenia po Dom smútku, čím sa kompletne areál uzavrie. Doposiaľ sa na cintorín dostávala zverina, čo značne poškodzovala pohrebné miesta a trávnaté plochy. Vstupná prevádzková brána do Domu smútku je vybudovaná, podobne a schody k osobnému vchodu do areálu.						
Cieľ projektu	Zemediať vstupu zveriny do cintorína ukončením oplatenia s materiálom, ktorým je oplotený cintorín, okrem južnej strany.						
Výstupy	Kompletne oplotený cintorín a spríjazdovými plochami a vstupom.						
Užívatelia	Súčasní obyvatelia obce a pôvodní obyvatelia žiadajúci si byť pochovaní na tomto cintoríne						
Indikátory monitoringu	Dĺžka zostávajúceho oplatenia						
Zmluvné podmienky	Budú doplnené po procese verejného obstarávania.						
Riziká	Nedostatok finančných zdrojov a nevyhlásená vhodná výzva						
Poznámky	Oplatenie zvýši i estetickú stránku cintorína						
Realizácia projektu							
Fáza / míľnik	Termín (mesiac/rok)						
Príprava projektovej dokumentácie	Externá odborná firma 03/2026						
Realizácia projektu	Úspešná firma z procesu VO 02/2027						
Financovanie projektu:							
Druh výdavku	Termín (rok)	Náklady Spolu (eur)	Z toho verejné zdroje				Z toho súkromné zdroje
			EU	SR	VÚC	obec	
Spracovanie projektovej dokumentácie		800,00				800,00	
Realizácia projektu		15 000,00	12 000,00	2 250,00		750,00	

Spolu		15 800,00	12 000,00	2 250,00		1 550,00	
-------	--	-----------	-----------	----------	--	----------	--

Základné údaje o projektovom zámere č. 5

Názov projektu	Výstavba kanalizačných prípojok a ich napojenie na kanalizačnú vetvu s napojením do ČOV v obci Kuková	
Garant	Obec Želmanovce	
Kontaktná osoba garanta	Anna Stašková, starostka obce	
Partneri garanta (spolupráca s ...)	Východoslovenská vodárenská spoločnosť, a. s. Košice	
Začatie a ukončenie projektu (od ...do....)	2024 - 2026	
Stav projektu pred realizáciou	Obec doposiaľ nie je napojená na kanalizáciu. Doterajší spôsob napojenia kanalizačných žump je nevyhovujúce, žumpy sú dostatočne neutesnené, dochádza k priesakom a tak domový odpad a dažďová voda odteká do do podzemia. Príležitosťou obce je spoločne s o susednou obcou Dukovce vybudovaním spoločnej kanalizačnej vetvy odviesť so obce Kuková. Obec má vybudovanú čistiareň odpadových vôd, ktorá nespĺňa všetky podmienky na kolaudáciu. Preto treba po dohode nájsť spoločné riešenie na zvýšenie kapacity ČOV, splniť všetky podmienky a napojiť obce na ČOV. Doteraz ešte nie je napojená na obecnú kanalizáciu ani celá obec Kuková. Týmto spôsobom by bola odkanalizovaná celá radomská dolina, ktorá je výnimočná dostatkom pitnej vody.	
Cieľ projektu	Kompletne odkamalizovanie obce Dukovce	
Výstupy	90 privátnych domov, 3 inštitúcie a podnikateľské subjekty	
Užívatelia	Obyvatelia obce, podnikatelia, školské zariadenia a ostatné zariadenia	
Indikátory monitoringu	Počet napojených miest a dĺžka kanalizačných vetiev	
Zmluvné podmienky	Budú kompletizované po ukončení procesu verejného obstarávania	
Riziká	Nedostatok finančných prostriedkov a nesúhlas investorov na spoločnom diele	
Poznámky		
Realizácia projektu		
Fáza / míľnik		Termín (mesiac/rok)
Príprava projektovej	Projektová kancelária	03/2024 – 10/2024

dokumentácie							
Realizácia projektu		Externý dodávateľ po ukončení VO				02/2025 – 12/2025	
Financovanie projektu:							
Druh výdavku	Termín (rok)	Náklady Spolu (eur)	Z toho verejný zdroj				Z toho súkromný zdroj
			EU	SR	VÚC	obec	
Spracovanie projektovej dokumentácie	2024	15 500,00			8 000,00	7 500,00	
Realizácia projektu	2025	210 000,00	168 000,00	31 500,00		15500,00	
Spolu		225 500,00	168 000,00	31 500,00	8 000,00	23 000,00	

Základné údaje o projektovom zámere č. 6	
Názov projektu	Vybudovanie chodníkov na obecnom cintoríne k hrobovým miestam
Garant	Obec Želmanovce
Kontaktná osoba garanta	Anna Stašková, starostka
Partneri garanta (spolupráca s ...)	
Začatie a ukončenie projektu (od ...do....)	2025 - 2026
Stav projektu pred realizáciou	Prístupy k hrobovým miestam na cintoríne nie sú realizované spevnenými plochami a povrchovou úpravou. Jedine časť od hlavnej brány po koniec Domu smútku je vybudovaný a nasleduje len chodník na západnú časť k prvej odbočke spevnený chodník na severnú časť cintorína. Ostatné prístupy sú nevybudované a ku hrobovým miestam je prístup len po trávnik, čo je veľký problém pri dažďovom počasí. Je nutné vypracovať projektovú dokumentáciu a zadať projektovej organizácii návrh na rozdelenie vetvy prístupov a finálnou úpravou.
Cieľ projektu	Zabezpečenie optimálneho prístupu k hrobovým miestam

Výstupy	Vybudovaná sieť prístupových chodníkov k hrobovým miestam pre zabezpečenie prevádzky počas poslednej rozlúčky a prístupu účastníkov poslednej rozlúčky a počas návštev po celý rok.						
Užívatelia	Rodiny zosnulých, a ostatní obyvatelia obce a návštevníci						
Indikátory monitoringu	Dĺžka upravených a vybudovaných chodníkov						
Zmluvné podmienky	Budú dohodnuté v zmluve o dielo s investorom						
Riziká	Nedostatok finančných zdrojov						
Poznámky							
Realizácia projektu							
Fáza / míľnik	Súčinnosť iného odboru alebo subjektu					Termín (mesiac/rok)	
Príprava projektovej dokumentácie	Externá projektová kancelária					2024	
Realizácia projektu	Externý dodávateľ po výbere procesu verejného obstarávania					2025 - 2027	
Financovanie projektu:							
Druh výdavku	Termín (rok)	Náklady Spolu (eur)	Z toho verejné zdroje				Z toho súkromné zdroje
			EU	SR	VÚC	obec	
Spracovanie projektovej dokumentácie	2024	1 100,00				1 100,00	
Realizácia projektu	2025-2027	35 000,00	28 000,00	5 250,00		1 750,00	
Spolu		36 100,00	28 000,00	5 250,00		2 850,00	

Základné údaje o projektovom zámere č. 7

Názov projektu	Rekonštrukcia septiku v areáli MŠ a ZŠ v obci Želmanovce
Garant	Obec Želmanovce
Kontaktná osoba garanta	Anna Stašková, starostka obce

Partneri garanta (spolupráca s ...)							
Začatie a ukončenie projektu (od ...do....)	2024 - 2025						
Stav projektu pred realizáciou	Septik v areáli školy zadržiavajúci odpad z objektov školy a zariadení vrátane kuchyne je v havarijnom stave. Dochádza k priesakom odpadu do pôdy. Po spracovaní posudku a dokumentácie je nevyhnutné realizovať opatrenia a to novou izolačnou vrstvou.						
Cieľ projektu	Odstrániť priesaky septiku a zabezpečenie je dostatočnou izolačnou vrstvou.						
Výstupy	Odstránenie priesakov septiku pri školských zariadeniach						
Užívatelia	Pracovníci školských zariadení a deti navštevujúce materskú škôlku a základnú školu.						
Indikátory monitoringu	Stanovená záručná doba na zamedzenie priesakov						
Zmluvné podmienky	Budú stanovené v zmluve o dielo						
Riziká	Vyššia priesakovosť než sa predpokladá a iné závady na septiku						
Poznámky							
Realizácia projektu							
Fáza / míľnik	Súčinnosť iného odboru alebo subjektu				Termín (mesiac/rok)		
Príprava projektovej dokumentácie	Externá projektová dokumentácia				2024		
Realizácia projektu	Externý dodávateľ				2024 - 2025		
Financovanie projektu:							
Druh výdavku	Termín (rok)	Náklady Spolu (eur)	Z toho verejné zdroje				Z toho súkromné zdroje
			EU	SR	VÚC	obec	
Spracovanie projektovej dokumentácie	2024	750,00				750,00	
Realizácia projektu	2024 - 2025	15 000,00	12 000,00	2 250,00		750,00	

Spolu		15 750,00	12 000,00	2 250,00		750,00	
-------	--	-----------	-----------	----------	--	--------	--

POHĽADY NA NIEKTORÉ PROJEKTOVÉ ZÁMERY

Obr. č. 8 - Pohľad na potrebu ukončenia oplotenia obecného cintorína

Obr. č. 9 Projektový zámer na vybudovanie chodníkov k hrobovým miestam

Obr. č. 10 Projektový zámer – Potreba rozšírenia prístupovej komunikácie na obecný cintorín na odstavné plochy pre autá

ČASŤ D – REALIZAČNÁ ČASŤ

Realizačná časť opisuje realizáciu aktivít – popis postupov ich inštitucionálneho a organizačného zabezpečenia, monitorovanie a hodnotenie činností počas ich priebehu, vecný a časový harmonogram realizácie programu rozvoja obce formou akčných plánov. Záznamy z monitorovania budú priebežne dopĺňané počas obdobia realizácie aktivít. V nasledujúcej tabuľke je uvedený komunikačný plán pre fázu realizácie:

OBR. Č. 10: Prerokovanie postupov prípravy a realizácie PHRaSR

P.č.	Časový rámec	Miesto konania	Cieľová skupina	Forma	Téma, ciele	Vstupné údaje	Výstupy
1.	05/2022	OÚ	Poslanci	Seminár	Projektové zámery na rok 2022	Základné údaje o projektových zámeroch	Návrh časového a finančného zabezpečenia projektových zámerov na rok 2021
2.	10/2022	OÚ	Občania	Verejné prerokovanie	Projektové zámery na rok 2023	Návrh časového, inštitucionálneho a finančného zabezpečenia projektových zámerov na rok 2023	Pripomienky návrhy občanov
3.	12/2022	OÚ	Poslanci	Seminár	Prepojenie PHSR a programového rozpočtovania	Metodika programov a rozpočtovania, výsledky hospodárenia obce za rok 2022	Návrh štruktúry programového rozpočtu na rok 2024
4.	01/2023	OÚ	Občania	Verejné prerokovanie	Rozpočet Obce na rok 2023	Návrh rozpočtu obce na rok 2023	Pripomienky a návrhy občanov, ponuka pre súkromných investorov
5.	02/2023	OÚ	Poslanci	Seminár	Projektové zámery na rok 2024	Základné údaje o projektových zámeroch	Návrh časového, inštitucionálneho a finančného zabezpečenia projektových zámerov na rok 2024
6.	04/2023	OÚ	Občania	Verejné prerokovanie	Projektové zámery na rok 2025	Návrh časového, inštitucionálneho a finančného zabezpečenia projektových zámerov na rok 2025	Pripomienky návrhy občanov
7.	05/2023	OÚ	Poslanci	Seminár	Prepojenie PHRSR a programového rozpočtovania	Metodika programu - ého rozpočtovania,	Návrh štruktúry programového rozpočtu na rok 2026

8.	09/2023	OÚ	Poslanci	Verejný orokova nie	Projektové zámery na rok 2025 a rok 2025	Základné údaje o projektových zámeroch	Návrh časového, inštitucionál- neho a finančného zabezpečenia projektových zámerov na rok 2026 - 2027
----	---------	----	----------	---------------------------	---	--	---

Tabuľka č. 21: Príprava a realizácia postupov akčných plánov pri rozvoji obce

18. MONITOROVANIE A HODNOTENIE

Monitorovanie a hodnotenie sú hlavné procesy potrebné pre správnu implementáciu programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja. Prostredníctvom monitorovania a hodnotenia sa sledujú a následne vyhodnocujú zmeny v území vzniknuté počas realizácie stratégie.

Monitorovanie bude prebiehať raz ročne, kde sa na konci sledovaného obdobia vypracuje monitorovacia správa, ktorá bude pozostávať z krátkeho popisu aktivít, ktoré sa v obci realizovali počas roka a definovanie ich nadväznosti na stanovenú stratégiu. Ďalej bude sledovať naplň a nie stanovených monitorovacích ukazovateľov. Správa každý rok spracuje do monitorovacej správy pripomienky úradu, poslancov, verejnosti.

Monitorovacia správa tvorí podklad aj pre plánovanie ďalších aktivít, preto by bolo vhodné ju spracovávať v čase prípravy a schvaľovania rozpočtu pre ďalší rok. Za spracovanie monitorovacích správ je zodpovedná samospráva (Miestne zastupiteľstvo a starosta), pokiaľ nebude zriadená iná organizácia/komisia, ktorá bude mať v kompetencii napĺňanie stratégie. Monitorovacie správy budú predkladané a schvaľované obecným zastupiteľstvom a následne budú predložené vyššiemu územnému celku.

Výsledkom procesu monitorovania a hodnotenia bude zisťovanie, ako projekty prispeli k rozvoju obce a vyhodnotenie úspešnosti naplnenia vízie obce Želmanovce.

Plán priebežných hodnotení PHRSR na programové obdobie 2021-2027		
Typ hodnotenia	Vykonať prvýkrát	Dôvod vykonania/ periodicita
Strategické hodnotenie	Najskôr v roku 2024	Podľa rozhodnutia obce, koordinátora PHRSR a vzniknutej spoločenskej potreby
Operatívne hodnotenie		
Ad hoc hodnotenie celého PHRSR	2024 - 2026	Každoročne v zmysle príslušných ustanovení Zákona NRSR č. 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja v termíne do 3 mesiacov príslušného roku

Tematické hodnotenie časti PHRSR	2024 - 2025	Téma hodnotenia: ak bola téma identifikovaná ako riziková časť vo výročnej monitorovacej správe za predchádzajúci kalendárny rok
Ad hoc mimoriadne hodnotenie PHRSR	2024 - 2025	Pri značnom odklone od stanovených cieľov alebo zmene stanovených cieľov jednotlivých prioritných oblastí, alebo zmene hodnôt ukazovateľov pri návrhu na revíziu PHRSR
Ad hoc hodnotenie celého PHRSR	2024 - 2026	Na základe rozhodnutia starostu obce v zmysle príslušných predpisov, na základe rozhodnutia Kontrolného orgánu obce, na základe podnetu poslancov, na základe protokolu NKÚ SR, na základe správy auditu
Ad hoc hodnotenie celého PRSR	2026	Na základe rozhodnutia starostu obce o príprave PHRSR na nasledovné programové obdobie po roku 2027

Tabuľka č. 22: Plán priebežných hodnotení PHRSR 2021 - 2027

OBR. č. 11: Kostol narodenia sv. Jána Krstiteľa

19 AKČNÝ PLÁN

Správa o plnení akčného plánu obce Želmanovce je spracovaná v zmysle Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Želmanovce na obdobie rokov 2021-2027, časť C – Programová časť. Cieľom

monitoringu akčného plánu obce je zostaviť komplexnú informáciu o tom, ako sa plnia opatrenia navrhnuté v PHRSR obce počas celého obdobia platnosti dokumentu v rokoch 2021-2027. Tieto údaje sú k dispozícii pre samosprávu a širokú verejnosť. Akčný plán obce Želmanovce je zoradený podľa priorít, oblastí a opatrení. Ku každému opatreniu je priradený garant – odborný útvar obecného úradu, resp. externý odborník, ktorého úlohou je zabezpečiť realizáciu navrhnutých aktivít a monitorovať ich plnenie. Odpočet aktivít v akčnom pláne je spracovaný z pohľadu obce Kuková, v niektorých prípadoch je ako realizátor danej aktivity uvedený iný subjekt (investor, prevádzkovateľ, partnerská inštitúcia a pod.). V akčnom pláne sú vymenované aktivity bežného, kapitálového a podporného charakteru v časovom slede, resp. súbežne. Ide o aktivity, ktoré je potrebné realizovať v ďalšom období. Akčný plán je spracovaný na základe údajov v schválenom rozpočte obce, schválených strategických dokumentoch obce.

OPATRENIA	AKTIVITA	TERMÍN	ZODPOVEDNÝ	FINANCOVANIE v €
-----------	----------	--------	------------	------------------

AKČNÝ PLÁN PRE HOSPODÁRSKU OBLASŤ

Zamedziť voľnému vstupu cudích osôb a zvierat do areálu MŠ a ZŠ I. stupňa	Spracovať PD a vybudovať účinné oplotenie s betonovým základom a novým vstupom do školského areálu	2024 -2025	Obec Želmanovce	1 250,00 26 000,00
---	--	---------------	--------------------	-----------------------

AKČNÝ PLÁN PRE ENVIROMENTÁLNU OBLASŤ

Odstrániť poruchy septiku na izolácii a zamedziť priesakom odpadu do pôdy	Rekonštruovať odpadový septik novou izolačnou vrstvou	2024-2025	Obec Želmanovce	16 750,00
Vybudovať kanalizačnú sieť a napojiť ju na kanalizačný rad Dukovce – Kuková pri zvýšení kapacity ČOV v obci Kuková.	Spracovať PD na komplexné riešenie rozšírenia ČOV a odkanalizovanie obce Želmanovce a Dukovce spracovanie ŽoPr. na ENVIROFOND Ministerstva ŽP	2024 - 2025	Obec Želmanovce	15 500,00

AKČNÝ PLÁN PRE SOCIÁLNU OBLASŤ				
Vytvoriť podmienky pre prenáučno-pohybové aktivity pri športovom areáli	Spracovanie PD pre náučný chodník a oddychovú zónu pri športovom areáli Vybudovať náučný chodník s osadením informačných tabúl a oddychovú zónu s osadením prvkov drobnej architektúry.	2024-2025	Obec Želmanovce	1 800,00
Vybudovať chodníky k jednotlivým hrobovým miestam na obecnom cintoríne	Projektová dokumentácia na vybudovanie spevnených chodníkov k hrobovým miestam	2024-	Obec Želmanovce	1 100,00

Tabuľka č. 25 Akčný plán pre hospodársku oblasť spolu: 27 250,- €
 Tabuľka č. 24: Akčný plán pre sociálnu oblasť spolu: 2 900,- €:
 Tabuľka č. 23: Akčný plán pre environmentálnu oblasť spolu: 48 300,- €
SPOLU: 78 450,- €

ČASŤ D – FINANČNÁ ČASŤ

Obec Želmanovce plánuje na plánované rozvojové zámery využiť vlastné zdroje v súčinnosti s možnosťami využitia finančných zdrojov nahradením šiestich operačných programov z jediného „Program Slovensko“, čím sa spleť rôznych orgánov a dokumentov výrazne zredukuje.

18. júna 2022 bola v Bruseli podpísaná a schválená Partnerská dohoda SR na roky 2021 – 2027. Ide o kľúčový dokument, ktorý určuje i nám samosprávam ako sa budú čerpať eurofondu v novom programovacom období.

Do roku 2027 bude môcť Slovensko čerpať takmer 13 miliárd eur.

Smerovanie investícií:

Najväčšia časť investícií smeruje na zelené a klimatické ciele, vrátane zabezpečenia energetickej bezpečnosti.

Ďalšia časť smeruje na vedu, výskum a podporu inovácií, pretože len inovácie zabezpečia nové miesta, vyššie platy, investície a pokryjú dlhy z minulosti ako sú vodovody a kanalizácie.

Druhý najväčší objem pôjde do sociálnej oblasti a na vzdelávanie, ktoré je kľúčom k úspechu Slovenska. Zásadne sa tiež mení prístup aj k riešeniu problémov marginalizovaných rómskych komunit, kde sa sústredia investície **na integrované projekty, ktoré majú priniesť viditeľné a konkrétne výsledky.**

Partnerská dohoda je zároveň reformou v riadení eurofondov. „Jeden program a jedny pravidlá“, čo zvýši proces čerpania eurofondov a transparentnosť.

Charakteristické pre čerpanie eurofondov je **Indikatívny finančný plán s VIACZDROJOVÝM FINANCOVANÍM.**

Ciele politiky súdržnosti:

- * Konkurenčnejšia a inteligentnejšia Európa: 1, 89 mld. Eur.
- * Zelenšia Európa: 4,23 mld. Eur.
- * Prepojenejšia Európa: 2 mld. Eur.
- * Sociálnejšia a inkluzívnejšia Európa: 3,25 mld. Eur.
- * Európa bližšia k občanom: 404 mil. eur.

Špecifickým cieľom je Fond na spravodlivú transformáciu: 441 mil eur.

Pokiaľ doteraz mal každý riadiaci a sprostredkovateľský orgán vlastné pravidlá pre implementáciu, zavádzajú sa nové pravidlá a zjednodušené prístupy pre všetkých žiadateľov. Kontrolu VO bude vykonávať pre Program Slovensko len Úrad pre verejné obstarávanie.

OBR. č. 12: Pohľad zo západnej strany na kultúrno správnu budovu pred realizáciou Obnovy Bánovského parku

Obr. č. 13 V obci sú zachovávané obecné tradície - fašiangy

ZÁVER

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Želmanovce na roky 2021 – 2027 s výhľadom do roku 2030 je strednodobý plánovací dokument, ktorý reflektuje aktuálne potreby obce pre jej ďalší rozvoj. Prioritou samosprávy je, aby obec smerovala k udržateľnému hospodárskemu rozvoju a tak naplňala stanovenú víziu. Tento strategický dokument bol pripravený v spolupráci rôznych subjektov, ktorých sa rozvoj obce Želmanovce dotýka (samospráva, podnikatelia, občania, spolky a združenia). Pri implementácii programu rozvoja je potrebné aj naďalej spolupracovať a komunikovať so všetkými subjektmi, aby bolo možné realizovať naplánované projekty a aktivity a aby sa naplňali stanovené ciele.

Tento dokument bol pripravený v zmysle novej metodiky na vypracovanie programov hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja, pričom vychádza z analýz, identifikácie problémov a navrhuje rozvojovú stratégiu. Napriek tomu, že nie je možné detailne predpokladať situáciu o päť či sedem rokov, toto PHRSR predstavuje špecifický program nielen plánovaných aktivít, ale aj ich finančný a realizačný plán, ktorý vytvára skutočnú, použiteľnú a nápomocnú koncepciu rozvoja.

Zámerom tejto rozvojovej stratégie je naplniť opatrenia v súlade s princípmi udržateľného rozvoja, ktoré obyvateľom obce Želmanovce poskytnú kvalitu života na čo najlepšej dosiahnuteľnej úrovni.

Názov dokumentu	Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Želmanovce na roky 2021 až 2027
Forma spracovania	PHRSR bolo vypracované externými odborníkmi v spolupráci s pracovníkmi samosprávy a Vidiek, n. o. Gíraltovce
Riadenie procesu spracovania	Proces spracovania dokumentu prebiehal za účasti pracovných skupín, ktoré mali za úlohu riadiť jednotlivé oblasti pôsobnosti: hospodársku, environmentálnu a sociálnu
Obdobie spracovania	Dokument bol spracovávaný v období od 10 júna 2023 do 31.12.2023
Financovanie spracovania	- náklady na vlastné spracovanie – experti (vyjadrené v osobohodinách); - náklady na získanie informačných podkladov – štatistiky, analýzy, prognózy, dotazníky; - náklady na stretnutia – pracovné skupiny a verejnosť; - náklady na publicitu – tlač informačných materiálov, úprava elektronických médií.

Harmonogram spracovania PHRSR

2023

Termín	VI	VII	VIII	IX	X	XI
Úvod						
Analytická časť						
Strategická časť						
Programová časť						
Realizačná časť						
Finančná časť						
Záver						

Zoznam kvantitatívnych a kvalitatívnych dát:

Zoznam použitých kvantitatívnych a kvalitatívnych dát		
Oblasť dát /téma	Zdroj dát	Webová stránka
Obyvateľstvo	Štatistický úrad SR Obecný úrad	http://slovak.statistics.sk http://www.zelmanovce.sk/
Domový a bytový fond	Štatistický úrad SR	http://slovak.statistics.sk
Občianska vybavenosť	Obecný úrad	http://www.zelmanovce.sk/
Technická infraštruktúra	Obecný úrad	http://www.zelmanovce.sk/
Ekonomická štruktúra	Databáza všetkých firiem Slovenska Obecný úrad	https://www.vsetkyfirmy.sk/ http://www.zelmanovce.sk/
Rozpočet a finančné hospodárenie Obce	Obecný úrad	http://www.zelmanovce.sk/
Poloha	Atlas krajiny SR	http://www.enviroportal.sk/
	Google Earth	https://www.google.com/earth/
Doprava a dostupnosť územia	Atlas krajiny SR Google Earth Portál cestnej databanky	http://www.enviroportal.sk/ https://www.google.com/earth/ http://www.cdb.sk
Prírodné podmienky	Atlas krajiny SR	http://www.enviroportal.sk/
Využitie zeme	Katastrálny portál SR	http://www.katasterportal.sk/kapor/
Životné prostredie	Štátna ochrana prírody SR	http://www.sopsr.sk/web/
Cestovný ruch	Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja	http://www.telecom.gov.sk

Zoznam analyzovaných koncepčných dokumentov:

Zoznam analyzovaných koncepčných dokumentov			
Názov dokumentu	Platnosť dokumentu	Úroveň dokumentu	Zdroj
Stratégia Európa 2020	2020	európska	http://www.eu2020.gov.sk
Partnerská dohoda SR na roky 2014 – 2020	2020	národná	http://www.partnerskadohoda.gov.sk/
Národná stratégia regionálneho rozvoja SR (NSRR)	2030	národná	http://www.telecom.gov.sk
Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja 2021 - 2027	2020	regionálna	http://www.po-kraj.sk
Stratégia rozvoja CR a cykloturistiky okresu Svidník	2018	lokálna	http://www.vidiek-eu.sk
Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja	2015	lokálna	http://www.vidiek-eu.sk

V záujme zapojiť obyvateľov Želmanoviec do tvorby PHRSR bol vytvorený dotazník, ktorý bol roznesený do poštových schránok obyvateľov obce. Dotazníkový formulár vyplnilo 23 obyvateľov, z toho bolo 57 % žien a 43 % mužov, ktorí vlastne zastupovali 82 osôb (rodinných príslušníkov. Najaktívnejšou vekovou skupinou boli obyvatelia vo veku 40 – 50. Najmenej aktívni boli obyvatelia vo vekovej skupine 65 a viac rokov. Najviac respondentov dosiahlo vysokoškolské vzdelanie II. Stupňa. Najmenej sa zapojili respondenti so základným vzdelaním.

So životom v Želmanovciach je spokojných 65 % respondentov, pričom zvyšných 35 % je spokojných len čiastočne. Rozvoj a napredovanie obce hodnotí pozitívne 50 % respondentov, zatiaľ čo negatívne hodnotenie uviedlo 20 %.

Najväčšie identifikované nedostatky obce, ktoré vyplynuli z dotazníkového prieskumu, sa rôznia na

základe veku i pohlavia respondentov. Obyvatelia vidia nedostatky najmä v zastaranom systéme vykurovania a chýbajúcich zateplení domov ako i chýbajúcej cyklodopravy.

Problémom sú aj nedostatky v rámci sociálnej infraštruktúry chýbajúci obchod s potravinami, Negatívne je hodnotená aj ekonomická štruktúra (absencia blízkych podnikov) a nedostatočné autobusové spoje. Z dotazníkového prieskumu tiež vyplynulo, že obyvatelia nedostatočne poznajú rozvojové plány obce pri čom im chýba aj propagácia obce a web stránka obce. Z celkového počtu respondentov plány poznalo len 15%. Práve vďaka vypracovaní a zverejnení PHRSR možno túto situáciu zvrátiť.

Takmer všetci respondenti uviedli, že v najbližších rokoch by sa Želmanovce mali zamerať na vybudovanie kanalizácie, zlepšenie propagácie a webovej stránky obce a rozšírenie možností pre voľnočasové aktivity i keď v posledných rokoch sa situácia zlepšila.

Mnohí obyvatelia v záverečnej časti dotazníka vyjadrili pranie, aby pri prijímaní opatrení sa bral na nich väčší ohľad, nakoľko sú to práve oni, kto v Želmanovciach žije a kto prispieva k rozvoju obce.

Plán hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja na programovacie obdobie

2021 - 2027 bol prerokovaný a schválený v obecnom zastupiteľstve dňa 16.12.2023,

uznesením č. 66/2023.

